

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901. Andra Kammaren. N:o 39.

Fredagen den 17 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Anmälades och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 86, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om ändring i vissa delar af utsökningsslagen, lag om beräkning af fatalietid i visst fall samt lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt;

n:o 87, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 7 och 35, i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862; och

n:o 88, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 i syfte att undanröjda vissa med densamma förenade olägenheter för gränskommuner.

§ 2.

Herr vice talmannen anmälde till fortsatt handläggning särskilda utskottets n:o 1 utlåtande, n:o 11, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner n:o 2 angående ny härordning, n:o 3 med förslag till ny värnpligtslag, n:o 3 a med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 och 62 §§ strafflagen för krigsmagten den 7 oktober 1881, och n:o 34 angående en särskild tilläggsbevillning för år 1901, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens båda kamrar väckta motioner i dithörande ämnen; och föredrogs nu § 29 i utskottets förslag till ny värnpligtslag, hvilken paragraf af kammaren godkändes.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

§§³⁰₄—34.

Godkändes jemväl.

Rubriken för Kap. V.

Godkändes.

Kap. VI—X.

Godkändes.

Värnpligtslagens rubrik.

Godkändes.

Punkterna 2 och 3.

Godkändes.

Punkten 4.

I motionen n:o 112 i Andra Kammaren hade herr *J. Byström* föreslagit,

att Riksdagen behagade för sin del besluta, att § 2 i värnpligtslagen af den 5 juni 1885 med senare gjorda ändringar måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Från värnpligtens fullgörande frikallas:

a) den, som till följd af lyte, sjukdom eller annan dylik orsak är till tjänst vid rikets försvar oförmögen, samt

b) den, som af samvetsskäl ej kan förmås att låta sig vapenöfvas; dock är sådan värnpliktig skyldig att i den ordning, Konungen eger närmare bestämma, under tid, motsvarande minst den stadgade öfningstiden, för kronans räkning uträtta annat arbete, som för den värnpligtige kan anses vara lämpligt.

Under ifrågavarande punkt hemställde utskottet, att Riksdagen, med anledning af ofvannämnda af herr *Byström* väckta motion, måtte i den skrifvelse, som med föranledande af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition om antagande af ny värnpligtslag kommer att af Riksdagen till Kongl. Maj:ts aflåtas, med erkännande af motionens behjertansvärda syfte, uttala sig för önskvärdheten deraf, att genom särskildt af Kongl. Maj:t meddeladt stadgande vederbörande truppbefälhafvare bemyndigades att, i den mån omständigheterna dertill kunde föranleda, meddela värnpligtige, som funnes hysa samvetsbetänkligheter mot vapentjänst, befrielse från sådan tjänst och i stället använda dem till annan lämplig tjänstgöring vid truppen.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Herr Lindgren i Islingby: Herr talman, mina herrar! I anledning deraf att jag under denna riksdag fått mottaga åtskilliga meddelanden från värnpligtige, som af samvetsbetänkligheter vägrat att deltaga i vapenöfning och till följd deraf undergått fängelse- och straffarbete, uti hvilka meddelanden de uttalat sina önskemål i föreliggande fråga, anhåller jag att få yttra några ord, och jag gör detta äfven därför, att jag af nämnda anledning känner mig skyldig att föra deras talan i Andra Kammaren.

Jag vill då först uttrycka min tacksamhet för den uppmärksamhet, som utskottet egnat dessa samvetsömna värnpligtige, och jag framför denna tacksamhet så mycket hellre, som jag har en särskild uppmaning att göra det, men jag får på samma gång beklaga, att utskottets utlåtande icke är tillfredsställande för dessa värnpligtige. Såvidt jag kan finna af de meddelanden jag erhållit, är deras önskan, om Konungen och Riksdagen behaga, göra något till deras fördel, antingen den, att det tillåtes dem att aftjena dem för vägran att deltaga i vapenöfning ådömdt straff i en följd, eller också att det bereddtes möjlighet för dem att få utföra annat arbete, skildt från militär tjänstgöring. Jag skall nu anhålla att få anföras, hvad en af dessa värnpligtige härom yttrat. Denne person har undergått fängelsestraff sju särskilda gånger. Hans namn är Anders Hansson, bosatt i Orsa i Dalarne. Han skrifver: »För min del har jag nu varit i fängelse sju gånger, därför att jag på grund af Guds ord och mitt samvete ej kunnat exercera. Jag fick åka till Falu cellfängelse sista gången den 4 sistlidne december. — Det vore ju riktigt väl, om frihetsstraffet åtminstone kunde begränsas. Nu vet man ej, när det tager slut, och mig veterligen säges heller ingenting derom i lagen. Andra förbrytare kunna få aftjena sitt straff och vara fria, men icke så vi. Vi skola upprepade gånger i kanske tiotal af år tillbringa längre eller kortare tider i fängelse. Bättre vore dock och mer värdigt vårt land och folk, om man i stället för krigstjenst finge utföra annat hårdt eller svårt arbete, som icke hörde till denna tjänst, äfven om detta skulle taga jemförelsevis längre tid än krigstjensten. Ja, få nu se, om de lagstiftande vilja göra något till vår fördel, eller om vi skola vara dömda till att gå samma cirkelgång i fortsättningen, att nemligen år efter år för vårt hjertas öfvertygelse gå i fängelse. — Konungen hade aldrig bort gilla och stadfästa Nya testamentet, när de, som samvetsgrant vilja följa dess lära i allt, just därför blifva dragna för rätta, bötfälda och kastade i fängelse. Ej heller borde regeringsformens 16 § längre stå oförändrad. Eller om det är meningen, att Nya testamentet skall efterlefas och grundlagens bud »efter ordalydelsen» tillämpas, borde ju sådana lagar stiftas, att både Konung och samvetsgranna undersåtar sluppe fram i öfverensstämmelse dermed.»

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

På detta sätt skrifver, såsom sagdt, en person, som för förseelse af ifrågavarande art undergått fängelsestraff sju särskilda gånger.

Utskottet har tänkt sig att tillmötesgå dessa samvetsömma genom att hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att det för dessa samvetsömma kunde beredas i stället för vapentjänst en annan lämplig tjänst vid truppen.

Af de meddelanden, jag erhållit, framgår emellertid, att de icke underkasta sig en sådan tjänst, och härför vill jag anföra några exempel.

År 1897 var det en yngling på Gotland, som hette Samuel Pettersson. Han vägrade vid inskrifningen att deltaga i vapenöfningen, och sedermera blef han hemtad till mötesplatsen, men han vägrade fortfarande, ehuru han erbjöds att utföra arbete i enlighet med hans yrke. Sedan han vid krigsrätt dömts till tre månaders fängelse, erhöll han två dagars betänketid, och hvad som afsågs dermed, har jag icke fått fullt klart för mig; kanske var det meningen, att straffet skulle annulleras, om han underkastade sig föreskrifven vapenöfning. Då man emellertid på andra dagen bar fram uniformen för honom och han erhöll befallning att ikläda sig den, vägrade han fortfarande och framhöll, att de samvetsbetänkligheter han föreburit icke vore något hyckleri, utan att han var beredd att bära följderna. Derefter blef det å nyo krigsrätt, och mannen dömdes till tre månaders straffarbete, oaktadt han icke aftjenat det fängelsestraff under tre månader, hvartill han först dömdes. Såsom en egendomlighet vill jag anföra, att vid den krigsrätt, af hvilken Samuel Pettersson dömdes, förekom äfven ett annat fall af samvetsbetänklighet. Det var nemligen en kapten, som skulle deltaga i krigsrätten, men vägrade af samvetsbetänklighet att aflägga domareden. Då var det en major — ja, jag tror att det var en major, och för öfrigt kanske herrarne hafva läst om detta i tidningarna — som uppmanade honom att aflägga eden, och då förklarade denne kapten, att, på grund deraf att hans förman befalde honom att aflägga eden, ansåg han sig utan skuld och ville lyda befallningen. Det är dock en märkvärdig olikhet på samvetsbetänkligheter och samveten. Samuel Pettersson föredrog att för sina samvetsbetänkligheter undergå 4 $\frac{1}{2}$ månaders straffarbete, ty de tre första månadernas fängelsestraff blefvo förvandlade till 1 $\frac{1}{2}$ månads straffarbete, så att straffet sammanlagdt uppgick till 4 $\frac{1}{2}$ månaders straffarbete, under det att kaptenens samvetsbetänkligheter voro af den art, att han nöjde sig med att transportera dem på majoren.

Äfven en annan yngling har skrifvit ungefär på samma sätt till mig.

»År 1895 bevistade jag mönstringen, då jag der vägrade att deltaga i vapenöfning; sedan blef jag hemtad på egen bekostnad till lägerplatsen, der jag efter mycken lock och pock, till min egen skam, medgaf att försöka det året såsom kock, men med det gifna löftet så mistade jag också samvetsfriden och kunde icke finna frid,

förrän jag bestämt mig för att i fortsättning vägra.» Sedermera berättar han, att han för uteblifvande från vapenöfning undergått fängelsestraff fem särskilda gånger, men ändock föredrager han detta mot att kränka sitt samvetes öfvertygelse.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Dessa exempel m. fl. torde visa, att det icke är möjligt hvarken genom böter eller fängelse och straffarbete att från dessa män borttaga deras samvetsbetänkligheter, men hvad är då att göra, då det visar sig, att det icke lyckas? Jag tror, att det vore bäst, om Andra Kammaren för sin del beslöte att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att det må beredas sådana värnpligtige tillfälle att utföra annat arbete för statens räkning. Den komité, som i anledning af Andra Kammarens år 1898 fattade beslut tillsattes för att lemna utlåtande rörande ifrågasvarande samvetsömma personer, har uttalat betänkligheter mot att vidtaga sådana åtgärder. Bland annat har den yttrat, att samvetsbetänkligheter kunde förebäras som svepskäl för att söka befrielse från militärtjänst. Men tro herrarne verkligen, att om t. ex. de värnpligtige, som 1899 och 1900 vägrade deltaga i vapenöfningar, i stället för fängelsestraff blifvit skickade till Luleå—Ofoten-banan för att der utföra arbete för statens räkning — tro herrarne verkligen, att många skulle hafva föreburit samvetsbetänkligheter som svepskäl för att undandraga sig värnpligten? För min del tror jag det icke.

Ja, jag har nu inför kammaren framburit de önskemål, som desse värnpligtige uttalat. Nu må det ligga i kammarens skön att häri besluta. Jag är dock ganska oviss och tveksam, hvilket yrkande jag skall framställa. Ty den först uttalade önskan, nemligen att, om det vore möjligt, Konung och Riksdag måtte bestämma ett straff, som de finge undergå med detsamma, de framställa sin vägran, anser jag icke möjlig att tillmötesgå vid denna riksdag. Och utskottets utlåtande i sin helhet är heller icke tillfredsställande för dem, efter hvad jag kan finna. Jag har mycket liten förhoppning, att kammaren skall vilja gå med på någon ändring, när utskottet enhälligt biträdt utlåtandet. Men, herr talman, jag skall dock be att få yrka bifall till utskottets utlåtande med den ändring, att i utlåtandet strykas de sista orden: »och i stället använda dem till annan lämplig tjänstgöring vid truppen» och i stället ditskrifves: »för att i stället användas till annat arbete för statens räkning».

Herr Byström: Herr talman, mina herrar! Jag förstår mycket väl, att kammaren icke är synnerligen benägen att höra några yttranden i denna fråga efter så lång debatt, som egt rum i kammaren rörande härordningsförslaget. Men jag ber ändock kammaren att hafva öfverseende med våra framställningar och icke förvåna sig öfver att vi hafva åtskilligt, som vi önska få fram vid detta tillfälle.

För det första vill jag säga, att, churu frågan kan vara jem-

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

förelsevis ny här i Riksdagen, den dock icke är någon ny fråga för vårt land. Ty dessa beväringssynglingar, som af samvetsbetänkligheter vägra att göra krigstjenst, hafva funnits allt sedan allmänna värnpligtens idé infördes i vårt land. Men frågan är mycket äldre än så i andra länder, och den är till och med lika gammal som kristendomens införande i världen. Ty faktiskt är, att de första kristna i allmänhet vägrade att göra krigstjenst. Jag har icke omnämnt detta därför, att jag vid detta tillfälle på något sätt vill söka bevisa något i denna sak med hvad den heliga skrift lärar eller icke lärar. Ty jag betraktar krigstjenst och vapenöfningar och dylikt som något annat än speciellt en religiös lära.

Denna fråga har också framträdt nästan bland alla folk. Så är den på dagordningen i många af Europas stater för närvarande.

Dessa beväringssynglingar, som för sitt samvetes skull icke kunna finna sig i att öfva sig i vapnens bruk, hafva hittills fått utstå ganska bittra lidanden för sin tro. Denna deras tro må vara sådan, att vi icke gilla den, men den är likväl af den beskaffenhet, att vi böra taga hänsyn till deras mening, som för dem blifvit en religiös mening. Deras sak är också sådan, att det är många, som icke anse dem såsom brottslingar i något afseende, därför att de ej kunna fullgöra vapentjenst. Många af deras släktingar, och många af deras kamrater på exercisplatserna betrakta saken så. Jag vet exempel på att personalen i fängelserna, som haft uppsigt öfver dem tillsammans med andra, betraktat dem icke såsom fångar i vanlig mening. Den har betraktat dem icke såsom lidande för någon sådan gerning, som var värd fängelsestraff. Till och med i styrelsen för vår fångvård anses det bedröfligt, att man skall behöfva sätta sådana personer som de ifrågavarande i fängelse. Så har chefen för vårt fängelseväsen yttrat, enligt referat i tidningar, att han »hade i fängelserna träffat sådana, som af samvetsbetänkligheter vägrat att göra krigstjenst, och de hade uppväckt hans innerliga sympati. De hade följt sin öfvertygelse och ansett, att det är en kristens pligt att lyda Gud mer än menniskor. Det anstode icke staten att ålägga dessa fängelsestraff. Man erkänner ju kroppslig svaghet såsom beräkningsgrund för värnpligtsskyldighet. Hvarför skulle då icke »andlig svaghet» äfven få gälla som en sådan beräkningsgrund?»

Detta är ett sammandrag af ett yttrande af generaldirektör S. Wieselgren i denna fråga. Och många andra inom fångvården, från den mindre betydande tjänstepersonalen och upp till toppen, hysa ungefär liknande åsigter. Jag vet exempel på att en person, som suttit i fängelse sju gånger för samma förseelse, blifvit så bekant med personalen der, att, när han kommer dit tillbaka, den söker gifva honom tröstens och modets ord; och när han slutar, söker den ställa till en liten fest för honom och göra det så angenämt som möjligt för honom, trots hans svåra förhållanden, då han måste gång på gång lida för sin tro.

Denna fråga är, såsom redan framgår af mitt anförande, icke blott en svensk, utan också en internationel.

Men det är att märka, att i många af dessa länder man är mycket mildare emot dessa samvetsömna, än man i Sverige visat sig vara. I sjelfva Ryssland har man tagit hänsyn till åtskilliga af dessa samvetsömna. I Danmark och Tyskland har man visat mycken hänsyn emot dem, och i Frankrike kunde man till och med under revolutionens dagar vara sinnad att akta sig för martyrskap af den beskaffenhet, här är fråga om. Derför skref nationalkonventets välfärdsutskott i sitt betänkande följande ord om dessa samvetsömna: »Vi hafva iakttagit hos detta folk en hjertats enfald och karakterens mildhet, och vi tro, att en god regering bör inregistrera alla sådana dygder i det allmännas tjänst». Så betraktades då de, som af samvetsbetänkligheter icke ville bära vapen. Nationalkonventet ville icke sätta dem i häkte utan använda dem för något annat och bättre ändamål och sökte skydda dem ifrån att behöfva gifva sig i väg ifrån deras fädernesland. Vår behandling af dessa samvetsömna har också väckt uppmärksamhet i utlandet. Det finnes en engelsman, William Tallox, som gjort till sitt specialstudium att se efter, huru denna fråga ligger i de olika länderna, och han har bland annat uttalat sitt beklagande öfver, huru man i Sverige och delvis äfven i Norge behandlar dessa ynglingar. Som vi veta fattade äfven qväkarne vid sin generalkonferens i England i fjol beslut om en adress till Sveriges konung med anhållan, att han måtte göra, hvad han kunde, för att mildra straffet för dessa samvetsömme.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Det är också en glädje att erinra om, att opinionen i vårt land går allt mer och mer i den riktningen att icke ålägga dessa fängelsestraff. Många af landets tongifvande tidningar hafva uttalat sig för en mildare behandling af dessa värnpligtige; och likaså hafva flere framstående personer gjort. Jag skall be att få läsa upp ett par korta anföranden af ett par män, som jag tänker böra betyda något i denna kammare. Den ena är biskop Johansson i Hernösand, som visserligen icke erkänner, att dessa personer hafva rätt. Han säger: »De ynglingar, som vägra att låta sig vapenföras, sakna i och för sig giltiga skäl till sådan vägran. Så länge krig ej kunna undvikas, är det ock, efter min bestämda mening, en kristens pligt att försvara sitt fädernesland. Dermed vill jag icke hafva förnekat, att vägran kan dikteras af verkliga, om också ogrundade, samvetsbetänkligheter. Och der sådana förefinnas, böra de, så långt möjligt är, respekteras. Detta sker icke, då man betraktar och behandlar alla dem, som vägra att göra krigstjänst, såsom vanliga förbrytare. Frågan är blott, huru man skall skilja verkliga samvetsbetänkligheter från blott föregifna sådana. Ett för alla händelser ofelbart medel torde vara svårt att finna. I de allra flesta fall torde dock lösningen kunna vinnas på det sätt, att den som vägrar att göra krigstjänst ålägges annat allmännyttigt arbete af så allvarlig och verkligt betungande beskaffenhet, att det icke gerna kan tänkas, att någon

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

af annan grund än ett ömtåligt samvete föredrager detta framför krigstjensten. Då emellertid samma arbete för olika individer kan te sig i olika mån betungande, synes hänsyn härtill böra tagas vid bestämmandet af ifrågavarande ersättningsarbete.»

Det andra yttrandet, som är kortare, är af biskop Charleville i Linköping, hvilken för öfrigt också reserverar sig emot ifrågavarande personers åsikter. Han säger: »När samvetsömheten, så långt menniskor kunna döma, bär kriteriet af verklighet och sanning, bör den respekteras och således ej medföra någon straffpåföljd. »Den i grundlagen häfdade samvetsfrihetsprincipen» bör alltså ej stå der som en död bokstaf, utan »göras gällande» med hänsyn till dem, som på grund af ärlig samvetsöfvertygelse vägra att låta sig vapenföras.»

Jag har flera andra uttalanden, som gå i samma riktning, ehuru jag nu icke vill upptaga tiden med att föredraga dem. Jag är tacksam för, att de gjort dessa, och jag är tacksam emot alla, som insett det rättmätiga i den framställning, som jag gjort till Riksdagen.

Vid behandlingen af denna fråga år 1898 var det egentligen genom en aktad ledamot på stockholmsbänken, herr Hedin, som den fördes fram i denna kammare och kom till Kongl. Maj:t, som öfverlemnade den till en värnpligtskomité. Denna komité ansåg sig likväl icke kunna göra något, utan sade blott, att det var omöjligt. Sedan har nu särskilda utskottet haft frågan om hand. Men utskottet har icke sagt som värnpligtskomitén — och därför vill jag till utskottet uttala min tacksamhet — utan utskottet har välvilligt omnämnt och framställt min motion och gjort något med anledning af densamma. Jag måste dock till min ledsnad säga, att jag icke kan helt och hållet nöja mig med den hemställan, som utskottet gjort. Det är bland annat ett par små ord der, som jag undrar, om man icke skulle kunna stryka bort. Det är de båda sista orden i stycket: »*vid truppen*». Jag befarar, att, om de stå kvar, det kraf icke fylles, som man bör sätta på ett beslut i en så ömtålig fråga som denna.

Jag öfvergår nu till det svåraste i denna fråga, efter hvad alla framhålla. Man säger nemligen: Ja, vi skulle kunna gå med på att befria dessa samvetsömme, om vi bara kunde vara säkra på, att det icke också skulle komma andra, som icke hafva några vidare samvetsbetänkligheter, men låtsas hafva sådana för att slippa vapenöfningen. Ja, det är verkligen det svåraste i frågan. Men jag ber att till en början få säga, att jag tror, att detta befarande strider emot vårt ansedda folks rättskänsla. Vi berömma oss — och med rätta — af att vara ett af världens mest bildade folk. Läskunnigheten är störst hos oss, och ifrån kyrklig synpunkt lofordas den kyrkliga verksamheten och kyrkans ställning i vårt land. Dessa båda faktorer tillsammans måste väl hafva inverkat något på vårt folk och vår ungdom. I det förra fallet har man sökt skaffa folket allmänbild-

ning, och om det skall betyda något, måtte det väl betyda, att menniskorna skola blifva mera sanningsälskande. I det senare fallet hafva ju vårt lands kyrka och prester sökt undervisa ungdomen om ordet: »du skall icke bära falskt vittnesbörd», och det skall väl också betyda något. För öfrigt är det ju icke min eller någons mening, att en person skulle befrias från allt, blott han sade: Jag har samvetsbetänkligheter. Nej, det skulle ju åläggas honom något annat arbete, som vore minst lika betungande som exercisen. Ja, dessa personer, som hysa samvetsbetänkligheter, säga till och med sjelfva: »Om intet annat hjälper, så gif oss fängelse, men låt oss i all världen blifva behandlade som andra brottslingar, så att vi icke för samma förseelse skola sättas i fängelse gång på gång, såsom fallet t. ex. är med en, som 7 gånger suttit fängelset i Falun». Kan det vara rätt af en stat, som gör anspråk på att vara ett upplyst samhälle, och ett kristet land att göra så? Jag tror det icke. Om man icke kan finna någon annan garanti, så stipulera då, att de skola sitta i häkte minst lika länge, som de andra skola exercera, men låt dem sedan slippa sitta längre och gång på gång. En sådan bestämmelse måtte väl ändå vara någon garanti för, att icke personer skola låtsa samvetsbetänkligheter. Jag säger icke, att detta vore den bästa utvägen, men det vore dock ett sätt, som vore bättre, än som det nu är.

Jag skall vidare be att få framhålla, att ungdomen vid den åldern, då värnpligten skall fullgöras, vanligen är så upplagd för äfventyr, att jag icke tror, att det är någon fara för att ynglingarne skola vara så förskräckta för exercisen. Det är ju icke heller i och för sig något så svårt detta arbete, utan det är, som sagdt, någonting som stämmer öfverens med ungdomens liflighet och lust för äfventyr, och därför tror jag icke, att många skola på oärligt sätt undandraga sig. Jag påminner mig här hvad några svenskar en gång fordom sade, då de kommo hem från ett krig och man frågade dem, huru det varit och om de haft blodiga slagtingar. »Jo», svarade de, »vi hafva haft det alldeles utmärkt». »Det är en lust att en gång få slåss, utan att länsman skall lägga sig i spelet». Jag tror, att det finnes åtskilligt kvar af det mannamodet ännu, och att icke vikingakynnet och berserkalynnet är utdödt i Sverige. Slutligen skall jag be att få säga, att det ju icke är någon menniska, som vill, att man skall stipulera något, som skulle gälla för all framtid, äfven om det visade sig opraktiskt. Riksdagen har ju i sin hand att korrigera, om det visar sig, att det är många, som låtsa samvetsbetänkligheter. Det är ju den enklaste sak i världen att då säga: Nej, vi göra icke vidare några undantag, utan alla skola exercera.

Jag skall icke längre uppehålla kammaren. Jag förstår, såsom jag redan från början antydde, att herrarne äro otåliga. Men jag anser dock saken så pass vigtig, att jag tror, att det är vida mindre uppoffring för herrarne att lyssna på en debatt i denna fråga, än

Angående nydet är för dessa ynglingar, som hysa samvetsbetänkligheter, att år efter år sitta i häkte. Hvad jag yrkar ha herrarne sett i min motion. Jag har nemligen deri anhållit,

m. m.
(Forts.)

att Riksdagen behagade för sin del besluta, att § 2 i värnpligtslagen af den 5 juni 1885 med senare gjorda ändringar, hvilken paragraf är densamma som paragraf 4 i särskilda utskottets förslag, måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Från värnpligtens fullgörande frikallas:

a) den, som till följd af lyte, sjukdom eller annan dylik orsak är till tjänst vid rikets försvar oförmögen, samt

b) den, som af samvetsskäl ej kan förmås att låta sig vapenöfvas; dock är sådan värnpliktig skyldig att i den ordning Konungen eger närmare bestämma, under tid motsvarande minst den stadgade öfningstiden, för kronans räkning uträtta annat arbete, som för den värnpligtige kan anses vara lämpligt.» — Nu har icke utskottet kunnat gå med på detta, och det är sålunda icke någon idé att yrka bifall härtill. Utskottet har emellertid, såsom jag nyss sade, varit mycket välvilligt emot min motion, och jag vill uttala mitt erkännande för utskottets skrifvelseförslag. Jag hemställer endast, om det icke skulle låta sig göra att få bort orden »vid truppen» i detta förslag.

Enligt min mening vore dermed ett något större steg taget i den rätta riktningen, än det utskottet föreslår.

Häruti instämde herrar *Nyström, Hammarström, Johansson* i Öija och *Jansson* i Edsbäcken.

Herr Lindblad: Såsom kammaren hört, är det lätt att orda mycket och varmhjertadt i denna fråga, men om man skall bedöma den objektivt, måste man dock erkänna, att den är en mycket svår fråga. Det gäller här, om man skall göra eftergift icke blott i afseende å fredstjenstgöringen, utan äfven i afseende å krigstjenstgöringen, och gör man medgifvanden i det ena fallet, måste man äfven göra det i det andra. Det är emellertid fara värdt, att, derest man verkligen gör något medgifvande härvidlag, ännu flere personer skola förklara sig vara samvetsömma än hvad förut varit fallet, eller att bland dem äfven skola förekomma åtskilliga simulanter. Det är för att förebygga detta, som man måste noga betänka sig, innan man gör några medgifvanden, och om man gör några sådana, ha klart för sig, hvad de innebära.

Såsom den siste talaren mycket riktigt anförde, har denna fråga varit föremål för värnpligtskomiténs öfverläggning och, som han äfven nämnde, har denna komité dervid icke kommit till något annat resultat, än att den på grund af de skäl, som i dess utlåtande finnas angifna, ansett sig kunna ingenting i saken åtgöra. Vi hafva emellertid inom särskilda utskottet tagit denna fråga under noggrann ompröfning, och vi hafva då särskildt fäst oss vid det fall,

som verkligen kan vara behjertansvärdt, nemligen när det förefinnes särskild anledning att på grund af ärfthighet eller annat antaga, att samvetsbetänkligheterna icke äro låtsade, utan verkliga, och vi ha åtminstone för en del dylika fall försökt att finna någon utväg. Jag vill icke kalla det för något annat än ett försök; och detta försök att lösa frågan föreligger nu till Riksdagens afgörande, och som vi finna af utskottets utlåtande går det ut på att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttala sig för önskvärdheten deraf, att genom särskildt af Kongl. Maj:t meddeladt stadgande vederbörande truppbefälhafvare bemyndigades att, i den mån omständigheterna dertill kunde föranleda, meddela värnpligtige, som funnes hysa samvetsbetänkligheter mot vapentjenst, befrielse från sådan tjenst och i stället använda dem till annan lämplig tjenstgöring vid truppen.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Derigenom har utskottet också sökt förebygga alltför många simulationer.

Att vi nu skulle gå in på den ärade motionärens nyss gjorda yrkande att utesluta orden »vid truppen», tror jag icke är tillrädligt. Det skulle vara att på en bakväg bifalla det yrkande, som är framställt i motionen, nemligen att man skulle bereda de ifrågasvarande personerna annan lämplig tjenstgöring, men ej i samband med militäröfningarne. Motionärens förslag skulle medföra en dyrbar apparat med uppsyningsmän, som på olika platser skulle utöfva kontroll. Systemet skulle näppeligen vara öfverensstämmande med statens idé eller motsvara önskningsarna om att kunna nedbringa kostnaderna för försvaret till ett rimligt belopp.

Jag tror alltså, att den ärade motionären i grund och botten är belåten med det tillmötesgående, som utskottet visat hans motion, och jag hemställer därför kort och godt, att kammaren ville bifalla utskottets hemställan i denna fråga.

Herr Waldenström: Herr talman, mina herrar! Det kan nog finnas många, för hvilka denna fråga synes vara af temligen liten betydelse, men så ställer den sig icke för mig. Jag tror, att detta är en fråga, som icke kan falla. Den skall till följd af de praktiska svårigheter, som den alltjemt kommer att vålla, åter och åter igen resa sig, ända till dess att den blir på ett tillfredsställande sätt löst.

Redan den gamle grekiske filosofen Sokrates sade: »De onda skola straffas, men de, som fara vilse, skola undervisas»; och detta måtte väl vara en riktig regel. Jag frågar därför nu: äro dessa, som för sitt samvetes skull icke kunna göra tjenst i armén, verkligen att anse såsom onda? Hafva de bevisat sig såsom sådana? Nej, tvärt om hafva de bevisat sig vara goda och samvetsgranna medborgare på alla sätt. Men om de nu fara vilse i sin uppfattning — en uppfattning som dock delats af många den kristna kyrkans främste män — skola de då straffas, som om de vore onda? Är det icke upprörande att tänka sig, att dessa ynglingar bara för

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

denna orsaks skull, att de icke kunna förmå sig att göra något, som de anse orätt, år efter år skola kastas i fängelse? Det har händt, enligt hvad här redan är upplyst, att en sådan ung man t. ex. redan har suttit sju år efter hvarandra i fängelse samt måste bereda sig på att komma dit äfven nästa år, om han då lefver — det blir då för åttonde gången.

Detta är ingenting annat än en repetition af hvad som ofta skedde under konventikelplakatets dagar, då hederliga och gudfruktiga menniskor blefvo förbjudna att samlas för att läsa Guds ord. De, som för sitt samvetes skull icke kunde lyda detta påbud, blefvo kastade i fängelse. Så fortgick det, till dess att man fann, att här var något galet, och att lagen måste afskaffas. Det gick ju så långt, att t. ex. en bonde i Dalarne — såsom jag redan en gång förut här omtalat — blef dömd till 100 kronors böter, därför att han läst Luthers postilla, Trons artiklar och Fader vår för sitt husfolk och några sina grannar; och emedan han hade gjort det på en söndag, blef han dömd till 5 kronors böter särskildt för sabbatsbrott, men när han icke hade tillgångar att betala böterna, fick han dem förbytta till 28 dagars fängelse vid vatten och bröd. Hvem blyges icke att tänka på att sådant skett i vårt land för ej stort mer än 50 år sedan? Men är det icke något snarliktande, som eger rum nu, då man bestraffar de samvetsömme värnpligtige, alldeles som om de vore onda.

Herr Lindblad sade, att det skulle vara farligt att här göra medgifvanden. Men hvori skulle det farliga ligga? De, som hafva föregifvit samvetsbetänkligheter, äro ju ofantligt få; och hvad nytta skulle Sverige för resten vid krigstillfälle — hvarom herr Lindblad talade — ha af dessa? Varen säkra på det, mina herrar, att de icke gå med vid en mobilisering, och om man söker tvinga dem dertill, så skola de hellre låta skjuta ned sig på stället. Men hvad har staten då för nytta af att ha tvingat dem i fängelse år efter år för att sedan omöjligen få dem med i kriget?

Medgifvanden härvidlag kunna väl icke vara farligare för oss än för andra länder. Engelsmännen medgifva ju qväkarne frihet från all krigstjenstgöring, och — såsom också herr Byström sade — till och med det despotiska Ryssland har måst medgifva dukoborzerna liknande frihet till följd af samvetsbetänkligheter. Man må då fråga, hvad Sverige kan ha för särskild fara att vänta af en sådan eftergifvenhet.

Jag skall nu icke göra något yrkande. Herr Byströms yrkande kan nemligen icke gerna bifallas, ty att en truppbefälhafvare skulle kunna befullmäktigas att använda en person till någon annan tjenstgöring än vid truppen går naturligtvis icke an.

Det har synt mig viktigt att framhålla dessa synpunkter, ty en annan gång kommer nog frågan fram på ett annat sätt, då den enligt min tanke, såsom jag redan sagt, icke kan falla.

Med herr Waldenström förenade sig herrar *Broström, Hult-krantz, Persson* i Tällberg, *Norman* och *Ericsson* i Ahlberga. Angående ny härordning m. m.

(Forts.)

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Utskottet tog denna fråga under ganska allvarlig pröfning vid behandlingen af herr Byströms motion, och jag försäkrar, att vi hade ganska mycket sympati för denna motions syfte, och att vi sökte göra hvad vi kunde för att gå de i densamma uttalade önskningarna till mötes. Men när det gäller en fråga, hvilken — såsom här under debatten skarpt framhållits — är af så stor vikt som frågan om försvaret af vårt fädernesland, går det icke an att för samvetsbetänkligheters skull helt och hållet befria någon från militärtjänst. Det har redan blifvit af en talare framhållet, att i fall personer, som befriades från militärtjänst, skulle användas till något arbete för kronans räkning, skulle detta icke vara öfverensstämmande med statens intresse, ty staten kan väl icke hålla dessa med arbeten, emedan det i allt fall finge ske under särskild uppsigt. Jag tror, att det vore lämpligast, om de finge fullgöra sin värnpligt å mötesplatserna, men att de erhöles sådan sysselsättning, att de ej direkt skulle syssla med vapentjänst, men likväl på ett eller annat sätt kunde bidra till fosterlandets försvar, hvilket de eljest icke skulle kunna göra.

Den siste ärade talaren nämnde, att det var endast få, som i vårt land yppade samvetsbetänkligheter. Ja, det kan ju så vara, att det är ett fåtal, som nu visar sådana betänkligheter, men, mina herrar, hvem vet, om icke detta antal kommer att bli betydligt större, om en dylik befrielse, som den här ifrågasatta, skulle medgifvas. Jag för min del misstänker, att så blir förhållandet, och på så sätt kommer naturligtvis antalet soldater att blifva mindre. Vi kunna för öfrigt icke i detta fall jemföra vårt land med andra länder, ty der uttager man vid krigstillfällen icke hela beväringkontingenten, som vi måste göra, utan endast en del af densamma, hvarför det der icke spelar någon större roll, om befrielse medgifves åt åtskilliga personer.

Utskottet har ju gått så långt, att det föreslår en skrifvelse till Kongl. Maj:t med uttalad önskan derom, att Kongl. Maj:t ville anmoda truppbefälhafvarne att tillse, om icke de nu ifrågavarande personerna skulle kunna på ett annat sätt sysselsättas än med den rent militära tjenstgöringen. Det finnes ju under ett krig många olika slag af tjenstgöring, äfven sådana, der man icke behöfver direkt deltaga i striden, utan på annat sätt kan vara till nytta för fäderneslandet, äfven om man icke deltagit i några vapenöfningar.

Jag kan icke neka till att jag anser denna fråga vara så vigtig, att den är väl värd att tagas i öfvervägande. Men jag tror, att med den formulering utskottet gifvit sitt förslag, är det ändamål, som herr Byström vill vinna, så mycket tillgodosedt, som gerna är möjligt.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till utskottets förslag.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Herr A. Hedin i Stockholm: Herr talman! Det är mig icke möjligt, ehuru jag utan tvifvel måste erkänna den goda viljan hos utskottet, som dikterat denna framställning, att acceptera utskottets i denna punkt gjorda hemställan, utan skulle här en votering komma att ega rum, finner jag mig nödsakad att rösta mot densamma. Att Kongl. Maj:t skulle lägga i vederbörande befälhafvares hand att afgöra, huruvida befrielse från vapentjenst skulle medgifvas åt en person, som åberopade samvetsbetänkligheter mot öfningarna, — det finner väl hvar och en — är detsamma som att stadga en bestämelse, som måste leda till godtycke, därför att det alldeles icke är tänkbart, att flera personer skulle komma att bedöma alldeles enahanda fall på samma sätt, utan resultatet skulle blifva det, att den ene finge en befrielse, som förvägrades den andre, därför att den ene bedömde fallen olika mot en annan, ehuru de i sjelfva verket vore alldeles lika. Kan det för öfrigt vara riktigt att lägga en sådan magt i händerna på personer, som säkerligen skulle bedja att bli befriade från densamma, emedan de skulle känna den magtutöfningen mycket svår? Nej, skall någonting göras, skall det visserligen vara lagen, som bestämmer detta så noggrant som möjligt, i stället för att det skulle läggas i händerna på befälhafvarne, som icke kunna — det är alldeles gifvet — utöfva en sådan rätt på det sättet konsekvent som den ene och den andre domaren, hvilka hafva att tillämpa en lagbestämmelse.

Jag vill för öfrigt förklara, att jag står kvar på alldeles samma ståndpunkt, som jag för några år sedan tillkännagaf mig intaga. Jag kan icke tänka mig, att det skulle kunna inträffa annat än i så sällsynta undantagsfall, att de ej behöfva tagas med i räkningen, att någon skulle vilja hyckla för att vinna en sådan befrielse. Och om man nu tvingar till tjenstgöring något antal — låt vara att det vore flere, än vi hittills haft anledning att antaga — kan det verkligen vara någon välsignelse dermed för vårt försvar? Det är mig omöjligt att tänka.

När man här har erinrat om att i åtskilliga länder, der man knappt skulle kunna vänta det, en eftergift i denna rigtning förekommit under de senare åren, såsom t. ex. i Ryssland, vill jag omnämna något, som nyligen passerat och som förut skulle ha förefallit mig nästan otänkbart, nemligen att för några veckor sedan en sådan eftergift medgifvits i Frankrike. Det tilldrog sig 1892, att en i värnpligtsåldern då inträdande ung man, en baptist, vägrade att göra krigstjenst. Han dömdes till 2 års fängelse. Han hade hemkommit från Amerika, der han var anställd i ett yrke, för att vid värnpligtsålderns inträde anmäla sig, men på samma gång förklara, att han icke kunde underkasta sig att bära vapen, dock med erbjudande att utföra hvilket arbete som helst, som man ville pålägga honom. Han dömdes, som nämndt, till 2 års fängelse, hvilket straff han ock undergick. Sedermera lät han af vänner och anhöriga öfvertala sig att inställa sig till undergående af vapenöfning, men

han hade icke länge deltagit deri, förrän samvetsbetänkligheterna grepo honom så, att han vägrade att fortsätta. Då uppstod den frågan: skall han dömas på nytt till 2 års fängelse? Ja, det skedde. Men nu ingrep i hans sak den namnkunniga »Ligan för människans och medborgarens rättigheter», hvars presidents namn blifvit så känt äfven i vårt land i följd af hans verksamhet för Finlands välfärds sak. Ligan vände sig genom honom till krigsministern André, som fann saken så behjertansvärd, att han deciderade, att mannen skulle få aftjena sin värnpligt med skrivvarearbete — jag är icke alldeles säker på hvad det använda uttrycket afser, hvilket, ordagrant öfversatt, lyder: »han skulle användas vid rekryterings- och stabssekretariatet». Jag måste säga, att jag trodde knappt mina ögon, då jag fick se meddelandet derom.

Nu är det väl icke tvifvelaktigt, att denna tanke kommer att arbeta sig fram mer och mer och att man får flere och flere exempel från andra länder derpå, att det icke är tillåtligt för ett civiliseradt samhälle att tvinga detta fåtal af personer, som åberopa sitt samvetes röst för att bedja om att få utbyta vapentjensten mot något annat arbete — att tvinga dem till sådant, som strider mot deras samvete.

Jag kan ej heller tro, att vi skulle försvaga vårt försvar genom en eftergift på detta område. Det är ju så, att med undantag af den grupp, som i Ryssland vunnit denna eftergift, och dessutom ett religiöst parti, som i de senare århundradenas, om jag så får säga, moraliska civilisationsarbete spelat en mycket betydande roll, de s. k. qväkarne, samt några andra mindre partier, *de* äro högst få, som visat sig förfäktat sin åsigt på det sättet, att de hellre undergått straff den ena gången efter den andra, än de dagtingat med den öfvertygelse, som för dem varit dyrbarare än någonting annat.

Det är icke tänkbart annat än att detta skall efter hand i de flesta länder komma att leda till en eftergift, och hvarför skulle vi vänta, vänta till andra hafva gifvit oss exempel, vänta med att böja oss för en tanke och känsla, som uttryckes i våra dagar med ord, som fullkomligt erinra om dem, hvilka äro antecknade från kristendomens första århundrade. Den som vill taga sig före att läsa martyrberättelserna, t. ex. i »Ruinart's edition af Acta primorum martyrum sincera», den skall blifva förvånad öfver att höra, att ett förhör och ett försök att öfvertala, som der finnas antecknade från slutet af 3:dje århundradet e. Kr., förefaller nära nog som vore det kopieradt efter våra tidningsberättelser om sådana samtal, som förefallit mellan befälhafvare, domare och värnpligtige på Gotland. Här möta vi en tanke och en känsla, med rot inom århundradena — låt vara att den icke har fått den styrka, som ligger i att hafva en majoritet bakom sig — men som visserligen kan vara minst sagdt lika behjertansvärd för oss andra, lika värd att vi vörda och respektera den, som många meningar, hvilka uppbäras af mer än majoriteten bland folket.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

När emellertid nu motionären sjelf icke har gjort något yrkande om bifall till motionen, skall jag icke heller göra det, men jag måste förklara, att jag finner den hemställan, som utskottet har gjort — ehuru jag på intet sätt misskänner den goda meningen — vara omöjlig att antaga, i ty att den lemnar ett alltför svårt uppdrag åt dem, som skulle utföra detsamma.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr vice talmannen gaf propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan, *dels* på bifall till nämnda hemställan med den ändring deri, som af herr Lindgren i Islingby under öfverläggningen föreslagits, och *dels* på bifall till utskottets hemställan med den af herr Byström under öfverläggningen föreslagna ändring deri; och fann herr vice talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, skedde nu, sedan till kontraposition antagits den af herr vice talmannen sist framställda proposition, uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet n:o 1 hemställt i punkt 4 afdelningen A i förevarande utlåtande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring deri, som af herr Byström under öfverläggningen föreslagits.

Voteringen utföll med 124 ja mot 70 nej; och hade alltså utskottets hemställan bifallits.

Punkten 5.

I motionen n:o 174 i Andra Kammaren hade herr *Ivar Månsson* föreslagit,

a, att till Kongl. Maj:ts förslag om ny värnpliktslag § 35 mom. 2 måtte fogas en så lydande punkt: Derjemte skall sådan värnpliktig erhålla af vederbörande befäl eller andra sakkunnige handledning i medborgerliga kunskaper, meddelad genom föredrag och praktiska kurser eller äfven på annat sätt, likaledes enligt särskilda föreskrifter;

b, att till samma förslags § 30 läggas en tredje punkt:

Värnpliktige, som åtnjutit undervisning vid statens läroverk eller högskola eller vid enskildt läroverk eller högskola eller som

eljest ega ett större mått af fackbildning, äro pligtige att biträda med den handledning i medborgerliga kunskaper, hvarom talas § 35 mom. 2, andra punkten.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Under punkten 5 hemstälde utskottet, att Riksdagen, under förutsättning att en utsträckning af de värnpligtiges öfningstid varder af Riksdagen beslutad, måtte, i anledning af herr *I. Månssons* förut omnämnda motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida icke anordningar må kunna vidtagas, hvarigenom utan hinder för de värnpligtiges militära utbildning tillfälle må beredas dem att under den tid, tjänstgöringen för denna utbildning pågår, erhålla undervisning i andra ämnen, af hvilkas inhemtande de för framtiden kunna draga nytta, samt i sådant afseende meddela de föreskrifter och vidtagna de åtgärder, som må finnas erforderliga.

I fråga härom hade vid utskottets utlåtande fogats reservation af herrar *Pantzarhielm*, *Bromée* i Billsta, *Ericsson* i Ofvanmyra och *Carlheim-Gyllensköld*, hvilka anfört:

»Då vi icke kunna biträda något förslag om längre öfningstid för de värnpligtige än deras utbildning till fältdugliga soldater oundgängligen kräfver samt vi dessutom anse, att medborgerliga kunskaper lämpligast inhemtas vid de skolor och andra läroanstalter, som därför inrättats, och hvilka inom vårt land ganska talrikt förekomma, hafva vi inom utskottet yrkat afslag å herr *I. Månssons* inom Andra Kammaren väckta motion, n:o 174.»

Sedan punkten blifvit föredragen, anförde

Herr *Carlheim-Gyllensköld*: Då jag är reservant i denna punkt, anhåller jag att få angifva mina och mina medreservanters skäl.

Visserligen erkänna vi det vackra syfte, som motionären framställer i sin motion. Den är emellertid enligt vårt förmenande väckt åtminstone 6 år för tidigt, ty den kan icke gerna leda till praktisk påföljd, förrän vi fått kaserner med sådana föreläsningssalar, som motionären föreslår. Förr är det icke någon idé med att anordna föreläsningar, ty huru skall man kunna föreläsa, der det icke fins andra rum än ordersalar och dylika?

Vidare tala åtskilliga militära skäl emot motionen. Ett af dessa är, att de studenter, man räknat på att få till föreläsare, äro enligt den föreslagna värnpligtslagen afsedda att utbildas till reservbefäl. De behöfva då använda sina lediga stunder på aftonen till att lära sig reglementen och den kurs, som hvar och en måste gå igenom för att undergå underofficers- och officersexamen. Det är väl då icke lämpligt, att de upptagas af något annat, och upptagna bli de, ty man kan icke hålla föreläsningar utan att bereda sig till dem.

Nu har det framhållits, att föreläsningarna skulle omfatta

Angående ny ämnen, som i framtiden kunna vara af nytta för beväringmännen.
 härordning Det är dock svårt att finna ämnen, som kunna vara af nytta för
 m. m. alla, tillhörande en hel beväringbataljon.
 (Forts.)

Om dylika föreläsningar skola anordnas, måste också medel anslås till dem, ty det är en genomgående fordran i hela vårt samhällslif, att den, som undervisar, skall hafva undergått mycket stränga kompetensprof; sådana fordras vid våra folkskolor, elementarläroverk och universitet, öfver allt, äfven på det kyrkliga området. Jag håller också före, att vid undervisning endast det bästa af undervisare är godt nog. De studenter, lika litet som de officerare, hvilka skulle vilja föreläsa, ha emellertid icke genomgått någon kurs i pedagogik och metodik, eller de ämnen, som numera anses hafva en ofantligt stor betydelse vid all undervisning.

Då ingen brådska förefinnes, utan saken praktiskt sedt ej kan genomföras, förrän vi ha fått nya kaserner, anse jag och mina medreservanter, att med saken kan anstå, till dess att åtminstone det hindret är undanröjdt.

Af dessa skäl, herr talman, ber jag att å våra vägnar få yrka afslag å motionen.

Häruti instämde herr *Bromée* i Billsta.

Vidare till anteckning förekom icke. Herr vice talmannen gaf propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på afslag såväl derå som å den i ämnet väckta motionen, och fann herr vice talmannen förstnämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet hemställt i femte punkten, afdelningen A i förevarande utlåtande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 108 ja mot 80 nej; och hade alltså kammaren bifallit utskottets hemställan.

Härefter förelåg till afgörande

Afdelningen B.

Förslaget till ny härordning.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Beträffande infanteriets organisation hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen,

1:o) att Riksdagen måtte bifalla:

att af nuvarande Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon bildas ett nytt infanteriregemente, afsedt till besättning i Karlskrona;

att af nuvarande Vermlands fältjägarerkår bildas ett nytt infanteriregemente, afsedt till besättning å Vaxholm och Oscar Fredriksborg; och

att af nuvarande Vestgötadals regemente och Hallands bataljon bildas ett nytt infanteriregemente, afsedt för första arméfördelningen; samt

2:o) att Riksdagen måtte besluta, att hvart och ett af de i Kongl. Maj:ts proposition angående ny härordning uppräknade infanteritruppförband skall vid slutligt genomförd härordning utgöras af den under desamma upptagna, med fasta aflöningsförmåner anställda personal, som i nämnda proposition funnes angifven.

I afseende å denna personal hade Kongl. Maj:t under punkten 2 i ifrågavarande proposition föreslagit Riksdagen, bland annat,

a) angående sammansättningen af Lifregementet till fot och 22 dermed lika organiserade regementen, att å hvarje regementes stat skulle antalet majorer vara tre och antalet kaptener af andra klassen sex;

b) angående sammansättningen af Svea och Göta lifgarden, att vid hvartdera regementet skulle antalet majorer å stat vara tre och antalet kaptener af andra klassen å stat sex; och

c) angående sammansättningen af infanteriregementena i Karlskrona samt å Vaxholm och Oscar Fredriksborg, att vid hvartdera regementet antalet majorer å stat skulle vara två.

Under mom. d. i denna punkt hade upptagits personalen vid Gotlands infanteriregemente jemte militärbefälhafvaren å Gotland.

Utskottet hemställde:

1:o) att Riksdagen måtte för sin del besluta:

att af nuvarande Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon bildas ett nytt infanteriregemente:

att af nuvarande Vermlands fältjägarerkår och Hallands bataljon bildas ett nytt infanteriregemente; och

att nuvarande Vestgötadals regemente ombildas till ett nytt infanteriregemente, afsedt för första arméfördelningen; samt

2:o) att Riksdagen måtte besluta, att hvart och ett af de under punkten uppräknade infanteritruppförband skall vid slutligt genomförd härordning utgöras af den under desamma upptagna, med fasta aflöningsförmåner anställda personal, som i den kongl. propositionen

Angående ny härordning m. m. (Forts.) nen funnes upptagen, dock med följande ändringar, som af utskottet föreslagits, nemligen:

under *mom. a)*, angående sammansättningen af Lifregementet till fot och 22 dermed lika organiserade regementen, att å hvarje regementes stat skulle antalet majorer vara *två* och antalet kaptener af andra klassen *fyra*;

under *mom. b)*, angående sammansättningen af Svea och Göta lifgarden, att å hvardera regementets stat skulle antalet majorer vara *två* och antalet kaptener af andra klassen *fyra*; och

under *mom. c)*, angående sammansättningen af de af Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon samt af Vermlands fältjägarer och Hallands bataljon bildade regementena, att vid hvardera regementet å stat skulle finnas endast *en* major;

under *mom. d)*; i denna punkt hade utskottet besvarat Kongl. Maj:ts framställning beträffande personalen vid Gotlands infanteriregemente jemte militärbefälhafvaren å Gotland.

I afseende å punkten 2 hade reservationer afgifvits:

vid *mom. a), b) och c)* (beträffande antalet majorer och kaptener vid infanteriet)

af herr *J. G. Björlin*, med hvilken herrar *R. Almström* och *K. G. Bildt* förklarar sig instämma, och hvilken hemställt om bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt;

vid *mom. a)* (angående antalet kaptener af andra klassen vid Lifregementet till fot m. fl. regementen)

af herrar *C. Lundeberg, C. O. Moberg, W. Walldén*, greve *L. W. A. Douglas, C. G. S. Ehrenborg*, friherre *C. G. A. Klingspor, C. A. Sjöcrona* och friherre *N. A. H. Palmstierna*, hvilka ansett, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del bort oförändrad bifallas, samt att således under »Kompanistaten» vid Lifregementet till fot och 22 dermed lika organiserade regementen skulle upptagas »6 kaptener af andra klassen» i stället för af utskottet föreslagna »4 kaptener af andra klassen»;

vid *mom. b)* (angående antalet kaptener af andra klassen vid Svea och Göta lifgarden)

af herrar *C. Lundeberg, C. O. Moberg, W. Walldén, R. Almström*, greve *L. W. A. Douglas, C. G. S. Ehrenborg*, friherre *C. G. A. Klingspor, C. A. Sjöcrona* och friherre *N. A. H. Palmstierna*, hvilka ansett, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del bort oförändrad bifallas samt att således under »Kompanistaten» vid Svea och Göta lifgarden skulle upptagas »6 kaptener af andra klassen» i stället för af utskottet föreslagna »4 kaptener af andra klassen»;

vid *mom. c)* (angående antalet majorer vid de af Smålands grenadierkår samt af Vermlands fältjägarer och Hallands bataljon bildade regementena)

af herrar *C. Lundeberg, C. O. Moberg, W. Walldén, F. A. Anderson*, greve *L. W. A. Douglas, C. G. S. Ehrenborg*, friherre *C. A. Klingspor* och friherre *N. A. H. Palmstierna*, hvilka ansett, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del bort oförändrad bibehållas, samt att således under »Staben» vid de af Smålands grenadierkår och Blekinge bataljon samt af Vermlands fältjägarerekår bildade regementena skulle upptagas »2 majorer» i stället för hvad utskottet föreslagit: »1 major»;

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Sedan *punkten 1* blifvit föredragen, anförde:

Herr Björck: Herr talman! Ut i det generalstabens förslag till ny härordning, som utdelades till oss i vår hemort före Riksdagens början, förordades, att af Hallands bataljon och Vermlands fältjägarerekår skulle bildas ett regemente, afsedt till besättning på Oscar-Fredriksborg och i Vaxholms fästning. Här af uppstod bland Hallands befolkning en viss förstämning, emedan man fruktade, dels att den anordning, som sålunda föreslagits, skulle innebära, att Hallands vapenföra ungdom icke skulle blifva vapenöfvad inom sin hemort, och dels att Hallands län skulle blifva det enda, inom hvilket icke länets egen truppstyrka vore förlagd.

Befolkningen höll därför mångenstädes möten för att öfverlägga om denna angelägenhet, och på dem beslöts att sända en petition till regeringen med begäran om ändring i generalstabens förslag i denna del. Regeringen gick också denna önskan välvilligt till mötes, så att ut i det härordningsförslag, som i början af Riksdagen till oss utdelades, fans upptaget ett Hallands regemente. — Nu har åter utskottet ändrat sålunda sist var föreslaget, i det att utskottet återgått till generalstabens förslag. Deremot hafva dock de två förnämsta militära ledamöterna att utskottet, herrar Björck och Bildt, reserverat sig. Och jag tror, att det skulle göra ett ledsamt intryck bland Hallands befolkning, om den skulle beröfvas den förmånen — eller hvad den åtminstone anser såsom en förmån — att hafva det halländska regementet förlagdt till hemorten. Så behöfver ju emellertid icke nödvändigt ske, när det ju ligger i Kongl. Maj:ts hand att bestämma, hvar en ords värnpliktige skola vapenöfvas och hvarest de särskilda regementena skola förläggas.

Jag vill icke göra något yrkande, eftersom Första Kammaren redan fattat beslut i enlighet med utskottets hemställan, men jag vill uttala den förhoppningen, att Kongl. Maj:ts dock ville gå den halländska befolkningens önskan så mycket som möjligt till mötes och att Kongl. Maj:ts sålunda måtte i enlighet med den princip, som äfven utskottet förklarar böra i allmänhet tillämpas — låta Hallands värnpliktige få vapenöfvas vid ett i hemorten förlagdt regemente.

Häruti instämde herrar *Apelstam, Törnqvist, Olsson* i Tylle-red, *Johansson* i Stensjö och *Bengtsson* i Bjernalt.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Vidare till anteckning förekom icke. Hvad utskottet hemställt bifölls.
Efter föredragning vidare af *punkten 2*, lemnades på begäran ordet till:

Chefen för landtförsvarsdepartementet herr statsrådet Crusebjörn, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag har förut under förhandlingarna i denna kammare om förevarande utskottsutlåtande varit i tillfälle att framhålla reservtruppernas betydelse, hvilken stor roll de vid en mobilisering spela uti härorganisationen, och huru nödvändigt det är att möjliggöra och underlätta deras mobilisering. — Man har det oakadt redan tidigare i denna kammare gjort ett angrepp mot reservtruppernas tjänstbarhet, då man icke ville medgifva, att beväringens andra uppbåd skulle erhålla någon öfning i fredstid; ty det är ju gifvet, att när några år förgått, sedan beväringmännen erhöilo utbildning i första uppbådet, denna utbildning behöfver uppriskas. Och nu, då det gäller att bestämma de blifvande kadreerna i en genomförd härordning, har man gjort ett nytt angrepp mot möjligheten att mobilisera dessa reservtrupper. Under det att Kongl. Maj:t föreslagit, att redan i fredstid för hvarje bataljon af dessa trupper skulle finnas en bataljonschef och ett par kompanichefer, har nemligen utskottet af besparingsskäl föreslagit, att dessa poster skulle utgå. Denna utskottets åtgärd är att beklaga, då, såsom jag nyss framhållit, reservtrupperna hafva den allra största betydelse för härorganisationen. Här är fråga om inemot 30 bataljoner, och det är dock en afsevärd styrka, som man på detta sätt skulle göra mindre tjänstbar för sin uppgift.

Särskildt måste jag beklaga, att icke redan i fredstid *bataljonschefer* finnas för dessa bataljoner. Utskottet förutsätter visserligen, att till bataljonschefer skulle användas pensionerade majorer. Men då det är fråga om att föra dessa bataljoner i fält och då vi i öfrigt måste mobilisera dem med reservbefäl, dels pensionerade kaptener och dels annat reservbefäl och f. d. officerare, vore det väl i högsta grad önskligt, att åtminstone chefen vore en fullt tjänstbar man, som ännu vore i aktiv tjänst och sålunda vore fullt förtrogen med densammas kraf och fullständigt hade följt med tidens fordringar. Derjemte synes mig, som om dessa pensionerade majorer, som man nu skulle söka på detta sätt disponera, nog såväl som öfrigt pensionerad befäl skulle behöfvas på annat håll, såsom vid etapperna och öfriga anordningar i arméns rygg, som kräfva mycket befäl och hvartill särskildt lämpa sig disponibla pensionerade officerare.

Jag ber därför, att för min del få tillstyrka kammaren att i detta afseende återgå till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr von Friesen: Som kammaren behagade finna af utskottets motivering på sid. 240, har »utskottet visserligen icke för-

bisett betydelsen deraf, att vid infanteriets mobilisering ett tillräckligt antal öfverstelöjtnanter och majorer finnes att tillgå för att tjänstgöra vid linie-, reserv- och depotbataljonerna och för att ersätta de regementschefer, som komma att förordnas till brigadchefer, men utskottet har likväl ansett, att med beslut om ökande af majorernas antal vid nämnda regementen utöfver de nuvarande två kan tills vidare anstå, och har alltså för närvarande afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag i denna del.»

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Utskottet har haft svårt att göra någon vidlyftigare motive- ring i denna del, ty utskottet har icke haft annat att göra än att gendrifva den motivering, som finnes i den kongl. propositionen; någon annan motivering har utskottet icke kunnat upptaga till be- handling. I den kongl. propositionen finnes nu, såvidt utskottet kunnat fatta, icke någon annan motivering än en anslutning till generalstabens yttrande i ämnet, och i generalstabens underdåniga förslag förekommer på sid. 33 angående de tredje majorerna alle- nast följande mycket korta uttalande: »Hvad *regementsofficerarne* angår, äro de vid flertalet regementen, oafsedt regementschefen, fyra, af hvilka tre tjänstgöra såsom bataljonschefer och den fjerde biträder regementschefen och under honom handlägger alla till inskrifnings- väsendet hörande ärenden.» Den tredje majoren är således egentligen afsedd att tjänstgöra vid inskrifningsväsendet och att biträda chefen i dithörande ärenden. I den lönestat, som bifogats förslaget, har i följd häraf dagaflöning för denne tredje major beräknats allenast för 100 dagar.

Det är under sådana förhållanden utskottet tänkt sig, att med tredje majorernas tillsättande kunde anstå, då man förestält sig, att regementschefen kunde få sådant biträde på annat sätt än just genom en major.

Jag skall be att få fortsätta med generalstabens motivering. Der yttras sedan: »Då emellertid den sistnämndes — detta har afseende på tredje majoren — tjänstgöring uti regementschefsexpe- ditionen icke torde vara oundgängligen erforderlig under hela året, har uti staterna dagaflöning för en af majorerna beräknats endast för 100 dagar.» Således skulle deras hufvudsakliga tjänstgöring ega rum i regementschefexpeditionen. Sedan tillägges såsom en bi- omständighet: »Vid bedömande af antalet regementsofficerare bör icke förbises, att förslaget, af sparsamhetshänsyn, icke upptager några brigadchefer, hvarför vid mobilisering halfva antalet regementschefer vid arméfördelningarnes fältinfanteriregementen måste tjänstgöra så- som brigadchefer och vid regementena ersättas af öfverstelöjtnanter.»

Det är allt hvad som säges om de tredje-majorerna uti alla dessa luntor, som blifvit utdelade. Det synes mig således, att det icke måtte ha legat generalstaben och Kongl. Maj:t synnerligen om hjertat att få denna tredje major, då icke några andra skäl anförts. Såsom jag förut nämnde, ha vi inom utskottet icke kunnat emot för-

Angående ny slaget anföra andra skäl än vi gjort, därför att vi icke haft andra härordning m. m.

(Forts.)

Nu har herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet talat om nödvändigheten af reservbataljoners bildande, och det fins icke heller någon, som icke behjertar detta. Men vi ha tänkt oss, att vid mobilisering, när det är allvar å färde, kanske åtskilliga majorer af de ordinarie icke komma med i verklig tjänstgöring, utan att yngre officerare få tjänstgöra äfven såsom bataljonschefer. Och att bland de yngre officerarne torde finnas personer, lämpliga såsom bataljonschefer, synes vara klart deraf, att, vid afgång af ordinarie bataljonschefer, kaptener ju alltid skola befordras till sådana platser. Nu är ju också meningen, att vi skola få särskilda prof för blifvande majorer, och de, som då aflagt sådana prof, böra ju vara kompetenta att föra bataljon. Det synes således, att utskottet haft goda grunder för att i denna punkt afslå hvad Kongl. Maj:t begärt.

Nu vet jag icke, huruvida herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet uti sitt nyss hafda yttrande äfven syftat på hvad utskottet föreslagit rörande kaptenerna. I så fall ber jag få säga, att äfven den motivering, som afgifvits rörande nödvändigheten af dessa två nya kaptener, är ganska knapphändig. Utskottet har icke kunnat se annat, än att generalstaben haft den uppfattningen, att dessa kaptensbeställningar icke torde vara behöfliga vid sjelfva regementena, hvarför utskottet för besparingens skull ansett, att desamma icke borde i staten uppföras. Generalstaben säger i sitt förslag: »De två återstående behövas för att upprätthålla tillfällig tjänstgöring vid gemensamma skolor, särskilda komenderingar o. d., men af liknande skäl, som nyss anförts i fråga om regementsofficerarne, har för dessa båda kaptener beräknats dagafflöning för endast 100 dagar.» Det är hela motiveringen för de båda kaptenerna; det är en mycket liten motivering, men det är en ganska stor summa, som behöfves för ändamålet. På sid. 241 i utskottets betänkande heter det: »Derest 2 kaptener indragas vid hvardera af ofvannämnda 25 regementen, uppstår en minskning i kostnader af 129,660 kronor.»

Nu är det visserligen sant, att efter de beräkningar vi fått i utskottet, så skulle det vid rekrytskolan icke komma att bli mer än 12 kompanichefer på hvarje regemente, medan de två andra skulle vara upptagna vid gemensamma skolor, särskilda kommanderingar o. d., som här står omnämndt. Det är tillika sant, att i förslaget finnes framställning om att rekryterna skulle öfvas kompanivis uti rekrytskolan, och det finnes skäl anförda för denna anordning, hvilka jag icke behöfver här omförmäla. Men om man ser huru stor rekrytkontingenten på hvarje kompani skulle bli i förhållande till befälet, så finner man, att den blir ofantligt liten. I medeltal skulle på hvarje kompani i rekrytskolan vid infanteriet komma endast 46 värnpligtige. För dessa 46 värnpligtige skulle

finnas ett rundligt tilltaget befäl. Jag har icke de siffror, som visa detta, här, men man kan ju ganska lätt räkna ut det, om man ser efter, huru mycket befäl och underbefäl, som skulle komma att finnas på hvarje regemente. Sålunda ha vi: 12 fanjunkare, 21 sergeanter, hvilket gör 33, dertill kommer 36 distinktionskorpraler, summa 69 samt 96 korpraler och vicekorpraler eller tillsammans 165. Om vi nu fördela dessa 165 på 12 kompanier, få vi nära 14 på hvar kompani. Så kommer dertill en kompanichef, och om vi endast medtaga de subalternofficerare, som skola kommenderas till rekryt-skolan, komma ungefär $1\frac{1}{2}$ sådan på hvarje kompani. Detta talrika befäl skulle endast ha 46 rekryter att leda. Vi ha dock af militärer hört, att i Preussen på hvarje rekrytkompani kommer 125 rekryter; det är något helt annat. Det förefaller mig, som om befälet skulle få mycket litet att göra, då det endast hade att undervisa dessa 46 rekryter. Ur dessa synpunkter förefaller det, som om man mycket väl skulle kunna undvara de två kaptener på hvarje regemente, om hvilka här är fråga.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan, hvad angår det föreslagna antalet af såväl majorer som kaptener vid hvarje regemente.

Friherre Ericson: Herr talman, mina herrar! Jag skall först be att något få beröra den punkt, herr von Friesen senast behandlade, nemligen antalet befäl på ett rekrytkompani. Liksom han, har jag icke de papper med mig, hvarmed jag skulle kunna visa riktigheten af mina uppgifter.

Jag ber då att få upplysa om, att antalet af det befäl, som, enligt förslaget, skall leda dessa 46 man, icke är större än hvad som i närvarande stund erfordras å ett kompani under ett stamrekrytmöte. Det torde icke förefinnas något skäl att för beväringssrekryternas utbildning använda ett mindre antal befäl än hvad enligt erfarenheten visat sig nödvändigt med afseende på utbildningen af stamrekryterna.

Han anmärkte gent emot generalstabens motivering för sitt förslag med det större antal kaptener och majorer, att den var alltför knapphändig och icke tillräckligt omfattande, hvarför han ansåg, att man icke borde fästa synnerligt afseende dervid. En motivering för ett förslag kan vara kort, antingen, såsom han sade, därför, att man icke fäster så synnerligen stor vikt vid, huruvida förslaget antages eller icke, eller också af den anledningen, att behofvet af hvad som föreslagits synes vara så sjelfklart, att därför icke behöves några bevis, och jag får verkligen säga, att detta senare är fallet här. Hvar och en vet, att enligt förslaget skulle för mobiliseringsbehof finnas på hvarje regemente följande antal bataljoner: tre liniebataljoner, en reservbataljon och en depotbataljon. Det blir sålunda fem bataljonschefer. Alldenstund nu regementschefen på hvart annat regemente vid mobilisering afgår i egenskap af brigadchef —

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

vi hafva icke såsom i andra arméer några fast organiserade brigader i fred, och detta af sparsamhetshänsyn — så skall i hans ställe öfverstelöjtnanten föra regementet, och då behöfves en bataljonschef till. Nu är det föreslaget en öfverstelöjtnant och tre majorer, således fyra. Men vi behöfva fem, och under antagande att regementschefen är qvar, går det bra, emedan arméfördelningschefen oftast kan för depoten beordra någon afskedad, tjenstgöringsskyldig öfverstelöjtnant eller major; men om regementschefen är borta, uppstår det en balans, som helt säkert icke kan fyllas. Man har nemligen kalkylerat så, att det skulle vara fasta bataljonschefer för de tre liniebataljonerna och reservbataljonen; för depotbataljonen deremot har man beräknat en afskedad regementsofficer. Hvad jag nu påpekat gäller äfven i nästan samma grad med afseende å kaptenerna. Det må i förbigående nämnas, att alla kaptener och alla majorer vid afskedstagandet eller vid fyllda 53 resp. 58 år äro skyldiga att, äfven om de med erhållen pension fullt återgå till det civila lifvet, intill 65 års ålder i händelse af krig tjenstgöra. Ibland dessa finnes icke en enda, som icke kommer att användas, för så vidt det är fysiskt möjligt att använda honom. Jag menar med fysiskt möjligt, icke att han skall vara i stånd att gå ut i fält, utan att han kan anses användbar hemma såsom etappofficer eller dylikt. Det ställes naturligen icke lika stora anspråk på dem, som skola tjenstgöra vid depoterna och etapplinierna, som på dem, som skola tjenstgöra i fält. Hvar och en af de pensionerade såväl regementsofficerare som kaptener och underofficerare, hvilka möjligen kunna användas, komma också att användas. Detta oakadt kommer balansen att bli ganska stor på många håll. Och hvad särskildt underofficerarne beträffar, äro de så fåtaliga, att flertalet volontär-vicekorpraller måste tjenstgöra såsom underofficerare. Af denna framställning torde herrarne kunna sluta, att det är synnerligen ondt om befäl. Den ökning, som utskottet föreslår i afseende på officerare, utgöres af en förste-löjtnant, en andre-löjtnant och en underlöjtnant, det är allt. Med den uppsättning af befäl, som infanteriet efter utskottets förslag erhåller, blir det oafvisligen ännu svårare med tillgången på befäl än hvad det är i närvarande stund.

Jag har icke tänkt framställa något yrkande i denna punkt, ty, såsom herr von Friesen mycket riktigt anmärkte, har man i motiveringen sagt, att man för närvarande icke kan bifalla Kongl. Maj:ts framställning, men å andra sidan förekommer der ett annat uttryck, nemligen det som förekommer främst i denna punkt 2 eller »att Riksdagen måtte besluta, att hvart och ett af nedan uppräknade infanteritruppförband skall vid slutligt genomförd härordning utgöras af» etc. Nu må emellertid antagas, att dessa olika officerare, så väl regementsofficerare som kaptener, icke skola tillsättas nu genast första året, utan under öfvergångstidens lopp, och då kommer helt visst Kongl. Maj:t i vederbörlig tid in med framställning rörande nya platser, i den mån behovet deraf gör sig gällande. Och då

behovvet är så afgjort påfallande och lätt att ådagalägga, tviflar jag icke på, att Riksdagen skall lemna sitt bifall till sådana framställningar från Kongl. Maj:ts sida. Med tillit till det berättigade i en sådan förhoppning har jag vid denna punkt icke något yrkande att göra.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed afslutad. Sedan herr vice talmannen framställt särskilda propositioner å de i afseende å momenten a, b och c gjorda yrkanden, biföll kammaren hvad utskottet bekräffande samma moment hemställt.

Härefter bifölls jemväl utskottets under mom. d gjorda hemställan.

Beträffande kavalleriets organisation hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen,

att Riksdagen måtte besluta:

dels att hvar och ett af nedan uppräknade kavalleritrupp-förband skall vid slutligt genomförd härordning utgöras af den under desamma upptagna, med fasta aflöningsförmåner anställda personal, nemligen:

a) *Lifgardet till häst, Lifregementets dragoner, Lifregementets husarer, Smålands husarregemente, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente.*

Staben.

- 1 öfverste och chef
- 1 öfverstelöjtnant eller major,
- 1 ryttmästare af andra klassen (regementsqvartermästare),
- 1 löjtnant af första klassen (regementsadjutant),
- 1 regementspastor,
- 1 auditör,
- 1 regementsläkare,
- 1 bataljonsläkare,
- 1 regementsveterinär,
- 1 bataljonsveterinär,
- 1 fanjunkare (regementsväbel),
- 2 sjukvårdskorpraler,
- 2 sjukvårdsviciorpraler,
- 2 sjukvårdsryttare,
- 3 hofslagarekorpraler,
- 4 hofslagarevicekorpraler,
- 4 hofslagareryttare,
- 1 gevärshandverkare och
- 1 musikfanjunkare.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Squadronsstaten.

5 ryttmästare af första klassen,
1 ryttmästare af andra klassen,
6 löjtnanter af första klassen,
6 löjtnanter af andra klassen,
5 underlöjtnanter,
5 fanjunkare,
5 sergeanter af första klassen,
5 sergeanter af andra klassen,
20 distinktionskorpraler,
30 korpraler,
30 vicekorpraler,
6 officersvolontärer,
195 öfriga volontärer,
3 musiksergeanter af första klassen,
2 musiksergeanter af andra klassen och
10 trumpetare.

b) *Skånska husar- och dragonregementena:*

Staben.

1 öfverste och chef,
1 öfverstelöjtnant,
2 majorer,
1 ryttmästare af andra klassen (regementsquarttermästare),
1 löjtnant af första klassen (förste regementsadjutant),
1 löjtnant af andra klassen (andre regementsadjutant),
1 underlöjtnant (tredje regementsadjutant),
1 regementspastor,
1 auditör,
1 regementsläkare,
2 bataljonsläkare,
1 regementsveterinär,
2 bataljonsveterinärer,
1 fanjunkare (regementsväbel),
4 sjukvårdskorpraler,
4 sjukvårdsvicekorpraler,
4 sjukvårdsryttare,
7 hofslagarekorpraler,
7 hofslagarevicekorpraler,
8 hofslagareryttare,
2 gevärshandtverkare och
1 musikfanjunkare.

Squadronsstaten.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

- 10 ryttmästare af första klassen,
- 2 ryttmästare af andra klassen,
- 13 löjtnanter af första klassen,
- 11 löjtnanter af andra klassen,
- 10 underlöjtnanter,
- 10 fanjunkare,
- 10 sergeanter af första klassen,
- 10 sergeanter af andra klassen,
- 40 distinktionskorpraler,
- 60 korpraler,
- 60 vicekorpraler,
- 12 officersvolontärer,
- 390 öfriga volontärer,
- 6 musiksergeanter af första klassen,
- 4 musiksergeanter af andra klassen och
- 20 trumpetare ;

dels att vid hvart och ett af Lifgardet till häst, Lifregementets dragoner, Lifregementets husarer, Smålands husarregemente, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente skola vid slutligt genomförd härordning finnas 600 samt vid hvart och ett af Skånska husar- och dragonregementena 1,200 kronan tillhöriga stamhästar.

Under *punkten 3* hemstälde utskottet,
att Kongl. Maj:ts proposition måtte på det sätt bifallas:

dels att hvart och ett af nedan uppräknade kavalleritruppförband skall vid slutligt genomförd härordning utgöras af den under desamma upptagna, med fasta aflöningsförmåner anställda personal, nemligen:

Lifgardet till häst, Lifregementets dragoner, Lifregementets husarer, Smålands husarregemente, Skånska husarregementet, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente:

Staben.

- 1 öfverste och chef,
- 1 öfverstelöjtnant eller major,
- 1 ryttmästare af andra klassen (regementsqvartermästare),
- 1 löjtnant af första klassen (regementsadjutant),
- 1 regementspastor,
- 1 auditör,
- 1 regementsläkare,
- 1 bataljonsläkare,

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

- 1 regementsveterinär,
- 1 bataljonsveterinär,
- 1 fanjunkare (regementsväbel),
- 2 sjukvårdskorpraler,
- 2 sjukvårdsvicekorpraler,
- 2 sjukvårdsryttare,
- 3 hofslagarekorpraler,
- 4 hofslagarevicekorpraler,
- 4 hofslagareryttare,
- 1 gevärshandtverkare och
- 1 musikfanjunkare.

Squadronsstaten.

- 5 ryttmästare af första klassen,
- 1 ryttmästare af andra klassen,
- 6 löjtnanter af första klassen,
- 6 löjtnanter af andra klassen,
- 5 underlöjtnanter,
- 5 fanjunkare,
- 5 sergeanter af första klassen,
- 5 sergeanter af andra klassen,
- 20 distinktionskorpraler,
- 30 korpraler,
- 30 vicekorpraler,
- 6 officers- och reservofficersvolontärer,
- 195 öfriga volontärer,
- 3 musiksergeanter af första klassen,
- 2 musiksergeanter af andra klassen och
- 10 trumpetare;

dels att vid hvar och ett af Lifgardet till häst, Lifregementets dragoner, Lifregementets husarer, Smålands husarregemente, Skånska husarregementet, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente skola vid slutligt genomförd härordning finnas 600 kronan tillhöriga stamhästar.

Vid punkten hade afgifvits reservation af herrar *C. Lundberg, C. O. Moberg, W. Wallden, R. Almström, F. A. Anderson, K. G. Bildt, J. G. Björlin, greve L. W. A. Douglas, C. G. S. Ehrenborg, friherre C. G. A. Klingspor, C. A. Sjöcrona* och friherre *N. A. H. Palmstierna*, hvilka ansett, att utskottets hemställan vid punkt 3 bort affattas i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Friherre Ericson: Herr talman, mina herrar! Ja, vid de föregående punkterna angående infanteriet hade jag, som herrarne hörde, icke samma uppfattning som utskottets ledamöter ifrån denna kammare. Men jag gjorde icke något yrkande af den anledning, att jag ansåg, att hvad som brister i afseende på befälet vid infanteriet skulle kunna ersättas under öfvergångstidens lopp.

Men vid den punkt, jag nu kommer till, har utskottet föreslagit att stryka en femtedel af det svenska kavalleriet, och, om detta skulle bli Riksdagens beslut, så kan ju ett sådant missförhållande icke afhjelpas under öfvergångstiden. Ty har man strukit en så betydande kavalleristyrka, går det icke lätt, utan möter tvärtom mycket stora svårigheter och besvärligheter att ånyo uppsätta detta kavalleri.

Vid behandlingen af de arméorganisationsfrågor, som här förekommit, har kammaren, liksom Riksdagen i sin helhet, i allmänhet varit benägen att något reducera på kavalleriet. Det är också helt naturligt, ty kavalleriet är ett dyrbart vapen, och kan man därför göra någon inskränkning, så blir det en väsentlig besparing — andra vapen kosta deremot mycket mindre penningar. Nu har utskottet såsom skäl för sin åtgärd att stryka bort de tio sqvadronerna anför, att fördelningskavalleriet i alla fall blifvit förstärkt. Ja, det är sant, att utskottet gjort detta i enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Men jag ber då att få nämna, att de 110 man i ledet, som sqvadronerna skulle få, ha all utsigt att få möta en fiende med 135 till 140 man i ledet, ty det är den vanliga styrkan, som utlandets kavallerier ha.

Jag föreställer mig emellertid, att det icke ensamt varit ekonomiska skäl, känsla af att vi behöfva spara, som varit bestämmande för utskottsmajoriteten. Ty vi hafva ju satt som vårt mål att icke försvaga utan att stärka vårt försvar. Men skulle utskottets förslag i denna punkt gå igenom, skulle deremot afgjort ett försvagande, men icke ett förstärkande af försvaret ega rum. Det måste därför finnas något annat skäl, som kommit utskottet att intaga denna ståndpunkt. Och det kan då icke vara annat, än att utskottsmajoriteten föreställer sig, att kavalleriet i våra dagars krig har mindre att betyda än fallet var under föregående tider.

Man hör så ofta den åsigten uttalas, att, i samma mån skjutvapnen utvecklas, kavalleriets uppgift kommer att mer och mer inskränkas: svårigheten för kavalleriet att uppträda, vare sig utom eller på slagfältet, skulle ökas för hvarje dag.

En dylik åsigt förefans äfven inom den militära världen före 1870, men försvann fullständigt efter krigsåret 1870—71. Och de senare årtiondenas krig hafva lika skarpt ådagalagt det oafvisliga behofvet af kavalleri. Inom de olika arméerna har man också i stället för att minska tvärtom ökat kavalleriets numerär. Således

Angående ny härordning m. m. är det enligt mitt förmenande och med det vittnesbörd, som historien gifver, en missuppfattning af utskottets majoritet, när den föreställer sig, att kavalleriet skulle vara mindre behöfligt i nutidens krig än i föregående tidens.

(Forts.)

Jag skall nu icke besvära kammaren med att framdraga några exempel ur de senare årens krigshistoria, exempel, som på ett slående sätt skulle bevisa sanningen af den uppfattning, jag uttalat rörande kavalleriets betydelse. Ty antingen tror kammaren på min framställning i detta afseende ändå eller också icke; och jag föreställer mig, att några exempel dervidlag icke spela någon vidare roll.

Jag vill i stället yttra några ord om kavalleriets användning i krig och försöka göra det i största möjliga korthet.

Tack vare vårt hafomflutna läge kunna vi hysa den berättigade förhoppningen, att en inkräktare icke skall kunna föra med sig så särdeles mycket kavalleri, hvarför vi kunna antaga, att vid ett eventuellt infall i vårt land vi mot fienden kunna sätta eget kavalleri, som icke i nämnvärd grad är hans underlägset.

Det är, såsom en hvar inser, af yttersta vikt för en armébefälhafvare att erhålla i möjligaste mån tillförlitliga och säkra meddelanden om sin fiende. Dylika meddelanden får han dels genom sitt kavalleri, dels ock på andra vägar såsom genom resande, spioner, telegram, tidningsartiklar o. s. v. Men med undantag af kavalleriets rapporter äro de öfriga meddelandena ganska opålitliga. Det kan nemligen mycket väl hända, att dessa äro utgångna från fienden. Det är vanligt, att man genom tidningsartiklar, telegram o. d. söker föra sin motståndare bakom ljuset. Således de meddelanden, han på dessa vägar får in, kan befälhafvaren icke begagna sig af utan att först kontrollera dem genom sitt kavalleri.

När två arméer röra sig emot hvarandra, sända båda sitt kavalleri framför sig. Och den tjenstgöring, en kavallerifördelning der har att utföra, hör just till dess förnämsta uppgifter.

Om nu det egna kavalleriet är så pass starkt, att vid de strider, som i arméns front utkämpas, det fientliga ligger under, då kan man också hysa förhoppning att tränga detsamma tillbaka i skydd af den fientliga hufvudstyrkan.

I fall det egna kavalleriet lyckats tränga tillbaka det fientliga kavalleriet, träffar det på de fientliga infanterispetsarne. Det är af stor betydelse för en armébefälhafvare att få kannedom om, hvar de fientliga infanterikolonnerna komma. Detta är af vida större vikt för honom att veta än hvarest kavallerikolonner uppträda. Ty dessa äro endast ute för mer eller mindre sekundära operationer. Men der större infanterikolonner komma, der gäller det att vara uppmärksam. Ty der har man antingen att motse ett anfall eller ock skall man sjelf gå fienden till mötes. Från sitt segrande kavalleri får befälhafvaren rapport om den väg, på hvilken det fientliga infanteriet framgår, och genom officerspatruller skall han i de flesta fall lyckas vinna kunskap om fiendens ungefärliga styrka o. s. v.

Det är påtagligt, med hvilken ofantligt mycket större säkerhet och kraft en sådan befälhafvare kan göra sina dispositioner. Under dessa förhållanden har han ju kännedom om hvar fienden befinner sig, kan i lugn pröfva hans afsigter samt därför med så mycket större säkerhet korsa hans planer eller mottaga ett anfall på ett mera förberedt sätt eller gå till anfall under gynsamare omständigheter.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Helt annorlunda ställer sig förhållandet för den befälhafvare, hvilkens kavalleri trängts tillbaka. Han får inga tillförlitliga rapporter rörande fiendens ställning och styrka. Hans kavalleri måste söka skydd bakom infanteriet. Och fiendens kavalleri kan obehindradt tränga fram mot spetsarna af hans infanteri. Han vet, att fienden mycket väl har reda på, hvar hans hufvudstyrka finnes, o. s. v.

Herrarne kunna således finna, att ställningen i det ena och andra fallet är i hög grad olika, samt att förutsättningen för seger ligger för den befälhafvare, hvars kavalleri under dessa strider framför arméernas fronter lyckats blifva segrande. Det är sålunda här en ytterligt betydelsefull förberedande uppgift, som åligger kavalleriet, innan arméns hufvudstyrka ännu träffat på fienden och innan den afgörande striden på slagfältet skall utkämpas.

Detta i fråga om hvad kavalleriet har att utföra i härens front.

Nu har man visserligen framhållit, hvad velocipedister i detta afseende skulle kunna uträtta, och ansett, att de skulle kunna i väsentlig mån ersätta kavalleriet. Man har till och med sett dylika påståenden i tryck.

Ja, mina herrar, om velocipedtrupper skulle kunna ersätta kavalleri i någon nämnvärd mån, så hade vi kunnat vara öfvertygade om, att engelsmännen skulle hafva sändt ned i det afrikanska kriget 40,000 velocipeder i stället för de 40,000 hästar, som de helt nyligen fört dit. Ty det är lättare att lära folk rida på velociped än på lefvande djur med fyra ben.

Och för resten, tänka vi på vårt klimat och frånse den torraste och vackraste tiden på sommaren, så torde nog litet hvar ha gjort den erfarenheten, att våra vägar, när regn faller, lätt bli uppblötta, och å andra sidan vissa tider af året äro betäckta med snö. I dessa fall är det svårt att komma fram på dem med velociped. Kommer så härtill, att de vägar, hvarpå en armé gått fram, ofta nog blifva alldeles upprifna och ofarbara, är det ju lätt att inse, att velocipeden ofta ej blott blir oduglig att använda, utan både till tunga och besvär i stället för till gagn. Jag underskattar visst icke velocipedens betydelse för en armé, tvärtom har jag gjort framställning hos Kongl. Maj:t om ett större antal velocipeder, hvad min arméfördelning angår. Jag underskattar den icke, säger jag, men jag anser, att man å andra sidan väl bör akta sig för att öfverskatta den.

Det har talats så mycket om velocipedtrupper och de försök, som gjorts med dem i en del länder. Af sparsamhetshänsyn hafva

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

icke i vår armé anstälts några försök, utan afvakta vi den erfarenhet, som i utlandet vinnes. Och den erfarenhet, som vi derifrån hittills kunnat hemta, har icke gifvit stöd för användning af velocipedtrupper.

Jag skall icke uppehålla mig vid frågan om användande af beridet infanteri, som man någon gång ser framkastas. Det är en fiktion. Det har förekommit lika länge, som man känt en militärorganisation, fastän man nu talar om det såsom något alldeles nytt. Begreppet dragoner innebär ursprungligen ingenting annat. Man har mycket ofta försökt sig på det. Ty det ligger ju något lockande deri att hafva en här, som på samma gång utgör infanteri och kavalleri. Men erfarenheten har alltid gifvit vid handen, att det blir ett dåligt kavalleri och ett dåligt infanteri.

Sålunda vidtog Ryssland för 20 till 30 år sedan den åtgärden att sätta upp — jag kan icke säga, huru mycket det var, men det var en afsevärd styrka — beridet infanteri på sin vestra gräns. Småningom hafva emellertid dessa trupper öfvergått till verkligt kavalleri, fastän de fortfarande hafva långa karbiner och bajonetter till sina karbiner. En annan sak är det beridna infanteri, som förekommer t. ex. i Afrika, ty boerfolket — liksom för öfrigt en hel del andra utomeuropeiska folk — hafva hela ridkonsten rent af till skänks. Och vid sådant förhållande kan begreppet beridet infanteri hafva sitt berättigande, men på de europeiska krigsteatrarna förekommer icke något beridet infanteri, som kan vara till afsevärdt gagn. England har också i sina *utom-europeiska* besittningar beridet infanteri, hvilket det förde med sig och skickade öfver till Afrika i det nu pågående kriget.

Någon torde nu kunna säga, att det är godt och väl, att här gifvits en framställning om att kavalleriet är behöfligt vid rekognoscering framför armén och att det dervid kan göra utomordentligt stora tjänster, som kunna blifva utaf största betydelse för det slutliga afgörandet; men på sjelfva slagfältet är icke kavalleriet af vidare betydelse. Men, mina herrar, långt derifrån. Kavalleriet har sin verksamhet på slagfältet likaväl nu som någonsin förr. En annan åsigt är en fullkomlig missuppfattning. Om man nemligen tänker sig infanteriet i nutidens strider, så skall man förstå, att det blir till den högsta grad enerveradt af dessa eldstrider, som pågå timme efter timme. De fatigera och slappa nerverna så, att när infanteriet varit en lång tid i eldstrid, lider det icke något tvifvel, att infanteristernas nerver äro i högsta grad angripna. I ett sådant tillstånd är människan synnerligen mottaglig för yttre intryck, och intryck af yttre fara griper på helt annat sätt, än om nerverna befinna sig i hvila. I senare fallet ser infanteristen en framträdande fara med helt andra ögon — han trotsar den. Men då hans nerver blifvit slappa, tager han så lätt intryck, och han blir mycket mottaglig för hvad man på militärspråk kallar panik. De snabbskjutande vapen, hvilka numera såväl artilleriet som infanteriet hafva, gifva

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

å ena sidan mycken styrka, men å andra sidan leda de också mycket lätt till svaghet — och den svagheten är, att man förskjuter sig. Det är en af de största farorna för infanteriet. Men, mina herrar, det är också en af de pointer, på grund af hvilka man är berättigad att framhålla sanningen i det påståendet, att infanteriet icke kan dansa på en jämförelsevis kort tid. Ty det kan icke derunder förvärfva sig den elddisciplin, som är oafvisligen nödvändig. Det första, som begreppet elddisciplin innebär, är just förmågan att spara på ammunition och att icke använda densamma annat än i den mån, som befälet, så att säga, gifver tillstånd att använda den. Emellertid leder eldhastigheten hos de moderna vapnen ofantligt lätt till ammunitionsslöseri och slutligen till ammunitionsbrist. Nå väl, den infanterist, som på slagfältet förlorat sin ammunition, blir under nutidens krig ett jämförelsevis lätt byte vid ett kavallerianfall. Vi skola vidare tänka på det fall, då infanteriet varit utsatt för en långvarig artillerield, samt slutligen också det fall, då infanteriet nödgas draga sig ur striden, hvilket är en af de svåraste manövrer, en truppstyrka har att utföra, ty oftast är den då trött af striden och därför jämförelsevis mindre motståndskraftig.

Med hänsyn till vårt lands terrängförhållanden har man många gånger hört sägas och äfven sett det i tryck, att kavalleri icke skulle lämpa sig för dem. Jo, tvärtom. På Europas stora slätter kan infanteriet på långt afstånd observera, när en kavalleristyrka går fram, men här i vår terräng kan kavalleriet obemärkt taga sig fram bakom höjder, skylande skogspartier o. s. v., med ett ord under stridens gång doldt framgå och öfverraskande anfälla infanteriet. Sådana tillfällen skola många gånger gifvas i vår terräng, ja, särskildt i vår terräng. Jag vågar således på det allra bestämdaste bestrida den uppfattningen, att kavalleriet är till följd af nutidens taktik hindradt att uppträda på slagfältet. Då slutligen vid stridens afgörande den ena af de två stridande retirerar, nödgas kavalleriet mången gång att uppträda för att, såsom det heter, gifva luft åt de andra vapnen, d. v. s. kasta sig öfver den förföljande fienden och tvinga honom att studsas något, så att under tiden artilleriet och infanteriet kunna hinna att komma i ordning, formera kolonner och komma undan på vägarna. Finnes vid sådana tillfällen icke kavalleri till hands eller lyckas det icke kavalleriet att hejda fiendens påträngande, så blir följden, att infanteriet och artilleriet icke hinna att formera kolonner, utan fienden kommer öfver armén, och den blir icke allenast slagen å slagfältet, utan äfven upprifven under retirerandet. För den segrande har kavalleriet en motsatt uppgift, nemligen just att möta ett dylikt kavallerianfall, hvarom jag nyss nämnde och som afsåge att rädda den retirerande samt att i möjligaste mån söka komma öfver fienden och bringa oordning i hans leder och åstadkomma en fullständig flykt.

Efter dessa korta betraktelser tror jag, att herrarne skola hafva någon känsla utaf, att kavalleriets roll ingalunda är utspelt i nu-

Angående ny tidens krig. Och den uppfattningen, att krigens numera skola vara
härordning så mördande till följd af de moderna vapnen, eger ingen grund.
m. m. Jag frågar: äro förlusterna i nutidens krig större än förut? Inga-
 (Forts.) lunda, utan tvärtom, med statistiken i hand bevisas raka motsatsen.
 Men taktiken är den, att man får akta sig, att man icke i ett obe-
 vakadt ögonblick, vare sig med kavalleri eller infanteri, bildar oför-
 sigtiga formationer och i dessa blir utsatt för artilleri- eller in-
 fanterield.

Nu tillåter jag mig att derjemte framhålla, att ingen af her-
 rarne må tro, att jag genom min föregående verksamhet vid armén
 skulle hafva en, om jag så får uttrycka mig, medfödd känsla till
 fördel för kavalleriet, ty jag har gjort min karriär vid infanteriet
 och icke haft med kavalleriet att göra, förrän jag blef arméfördel-
 ningschef. Således är denna min åskådning rörande kavalleriet inga-
 lunda frammanad af någon dylik känslöstämning, utan den är endast
 grundad på de studier jag gjort ur krigshistorien, särskildt för de
 senare årtiondena, och den erfarenhet i detta afseende, som jag kan
 hafva förvärfvat mig sjelf.

Till sist må framhållas, att om vi nu stryka en tiondedel af
 vårt kavalleri, kunna vi icke utan de största svårigheter återfå den-
 samma. För min del ber jag därför att få på det allvarligaste
 varna herrarne för att pruta ned kavalleriet, utan böra herrarne i
 stället besluta att bibehålla detsamma vid den numerär, som Kongl.
 Maj:t föreslagit, och jag kan försäkra, att derigenom vinnes en högst
 väsentligt ökad styrka, som vi behöfva för armén och derigenom
 således också för fosterlandets försvar.

På dessa skäl, herr talman, anhåller jag att få yrka bifall till
 reservanternas förslag.

Med friherre Ericson förenade sig herrar *Ernst Carlson, Fa-
 gerlund, Petri, Almquist, Trolle, Gussing* och *Lorichs*.

Herr Elowson: Herr talman! Jag ställer mig i viss mån
 undrande och spörjande i fråga om Kongl. Maj:ts förslag angående
 förläggningen af kavalleriet. Enligt den uppgjorda härordningen skulle
 kavalleriet bestå af 50 sqvadroner. Hälften af dessa, eller 25, skulle,
 om jag fattat detta förslag rätt, vara förlagda i Skåne. Här har
 talats om, att militärparader kunna förekomma, och nära till hands
 ligger det att tro, att det är just med kavalleri, som man skall
 kunna uppvisa sådana. Jag tror också mycket väl, att en kavalleri-
 evolution på Skånes slätter skall vara ett storartadt militärt skådespel.

Beträffande det ifrågavarande vapnets betydelse hyser jag den
 meningen, att det är mycket effektivt i striden, och därför ställer
 jag mig mycket betänksam i förhållande till utskottets förslag att
 reducera detsamma. Men jag skall fullfölja den undersökning, som
 jag angaf såsom hufvudämne för hvad jag ville säga. Det rör nem-
 ligen förläggningen. Enligt förslaget skulle Vermlands infanteri-

regemente förläggas till en annan arméfördelning än den, till hvilken det för närvarande hör. Jag har deremot ingenting att anmärka. Enligt förslaget skulle också Vermlands fältjägarrekår komma att upphöra. Jag kan icke anmärka någonting mot detta heller. Men jag ber att få begagna tillfället att såsom en son af Vermland betyga Vermlands fältjägarrekår den vermländska befolkningens tack och aktning därför att Vermlands fältjägarrekår alltid varit i god sympati med den vermländska befolkningen.

Den hufvudpunkt, jag ville komma till angående förläggningen, låter måhända vid första påseendet något sällsam, men om herrarne fundera på densamma, tror jag, att det skall deri finnas något att taga vara på. Det heter nemligen på något ställe i härordningsförslaget, att de värnpliktige böra, såvidt möjligt, öfvas uti sin hemort. Detta är en god grundsats, men det finnes en högre grundsats. Det är nemligen ändamålsenligheten med hela vårt försvar — och ändamålet med vårt försvar är att möta en fiende, så att han icke inkräktar något af vårt område. Fasthålla vi detta, så synes det mig, att truppförläggningen uti våra båda nordligaste provinser Norrbotten och Vesterbotten erbjuder en mycket svag motståndskraft. Jag föreställer mig, att det skulle kunna gå an att låta dessa båda stora provinser utgöra ett arméfördelningsområde för sig. Jag vet mycket väl, att folkmängden i dessa provinser är alldeles för liten till detta och att man, för att kunna hafva en arméfördelning der, måste flytta trupper dit upp. Detta kostar pengar, säger man. Nå väl, jag vet det, men hufvuduppgiften är att hafva trupper, der de kunna vara användbara. Jag tror också, att det för oss skulle vara synnerligen bra, att man vande sig vid truppförflyttningar alla år, ty det skulle då icke väcka misstanke, om man vid ett visst tillfälle beslutade att frakta trupper mot gränsen. Dessutom är det ju uppenbart, att transport af trupper är en vigtig förberedelse med afseende på ett eventuellt krig. Riksdagen har beslutat att anlägga en fästning der uppe. I denna fästning skulle enligt förslaget Norrbottens infanteriregemente vara förlagdt såsom en säkerhetsbesättning, men i följd deraf skulle då inom hela det vidsträckta landskapet för öfrigt icke någon militär vara förlagd. Det synes mig därför, som om herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet liksom regeringen i sin helhet borde taga i allvarligt ompröfvande, om icke områdena för de olika arméfördelningarna kunde ändras. Den sjette arméfördelningen är beträffande arealen opropotionerligt stor, och jag tror, att man borde fästa något afseende vid detta och icke endast vid folkmängdens täthet. Skulle man kunna komma derhän, att en arméfördelning blefve förlagd inom de båda nordligaste provinserna, skulle det enligt de beräkningar, som förut gjorts i förslaget, ställa sig så, att i Norrbotten och Vesterbotten skulle finnas 4 infanteriregementen, ett regemente kavalleri, ett regemente artilleri och en trängkår, hvarjemte 6 kompanier landfästningsartilleri skulle förläggas der samt en särskild fästningsingeniörkår. Jag hål-

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Angående ny härordning m. m.
(Forts.)

ler derpå, att hufvudändamålet för den militära budgeten är att försvara landet, och i så fall är jag för min del af den åsigten, att man skulle få en ganska god ersättning för den ökade kostnad, som skulle uppstå derigenom, att man hade flera trupper inom de vidsträckta nordliga provinserna, än som stå i proportion till den dervarande befolkningen.

Då jag i början af detta mitt uttalande sagt, att jag är öfvertygad derom, att kavalleri är ett effektivt vapen i striden, är jag icke beredd att i denna punkt rösta med utskottet, utan jag anser, att utskottsrepresentanterna för Första Kammaren hafva anfört goda skäl för att man bör bibehålla kavalleriets numerär. Det är icke endast öfvade män, utan äfven dresserade hästar, som äro af betydelse vid utbrottet af ett krig. Detta är ett skäl för mig att icke vara med på utskottets hemställan om kavalleriets reduktion.

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! Förhållandet är verkligen — såsom äfven framgår af utskottets betänkande — att det *hufvudsakligen* — och jag ber att ytterligare få understryka detta — varit af ekonomiska skäl, som utskottet ansett, att det i Skåne förlagda kavalleriet kunde reduceras till hälften. Men i olikhet med den föregående talaren anser jag för min del, att då vårt krigsväsen hufvudsakligen är byggt på och skall användas till att försvara landet, kan det äfven finnas andra skäl att minska vårt kavalleri.

Den näst föregående talaren uppdrog på sitt vanliga eleganta sätt en målande bild af kavalleriets användning. Jag skall — inom parentes sagt — hafva detta i minnet, när det blir tal om kavalleriinspektören, ty äro de af våra fördelningschefer, som uppfotrats som infanterister, alla så pass inne i och hafva så noggrann kännedom om kavalleriets användning, är jag fullkomligt säker på, att dessa arméfördelningschefer kunna utöfva en alldeles tillräcklig inspektion.

Den tafla, som friherre Ericson uppmålade för oss, hade enligt mitt förmenande endast ett enda fel, och det är, att den icke alls är tillämplig för vårt lands terrängförhållanden och landets topografiska beskaffenhet. Det är ju uppenbart, att en nation, som har att upprätthålla en hög politisk magtställning, måste hafva sitt försvar ordnad på annat sätt än ett litet land, som endast vill försvara sig och ingenting högre önskar än att få lefva i fred. Tydligt är också, att vid uppgörande af försvarsplanen en bestämd hänsyn måste tagas till landets topografiska förhållanden. Nu äro väl terrängförhållandena i vårt land af den beskaffenhet, att kavalleriets verkningskrets som stridsvapen är inskränkt till några få platser.

Den ärade talaren sade äfven, att kavalleriets betydelse som stridsvapen icke har minskats under de senare åren. Jag vågar vara af en motsatt åsigt, och jag står icke ensam om denna åsigt, långt

derifrån. Jag vill särskildt påpeka, att erfarenheten från 1870—71 års krig här icke eger någon tillämpning, ty sedan 1870—71 års krig har vapentekniken så förändrats, att man icke kan jemföra vapenverkan nu och då, och genom dessa vapenteknikens framsteg har praktiskt — vågar jag påstå — kavalleriets betydelse som stridsvapen i väsentlig grad förminskats och värdet af dess uppträdande på slagfältet blifvit mindre. Stora stater, som ligga gräns i gräns med en annan stat och äfven mindre stater med öppen terräng, hvilka gränsa intill en annan stat, måste hafva ett jemförelsevis talrikt kavalleri för att kunna kastas fram till gränsen i händelse af ett fiendtligt anfall och der upptaga striden för att gifva de andra vapnen tillfälle att mobiliseras och koncentreras eller ock för att så snabbt som möjligt kunna rycka öfver gränsen och göra ett våldsamt infall i den främmande staten. Men i vårt land, som är kringflutet af vatten och der ett anfall landvägen endast kan ske på en ganska kort sträcka, der kan man väl säga, såsom samme talare äfven medgaf, att en relativt liten kavalleristyrka kan af en fiende införas i landet. Och när vi dessutom förlagt vår kavallerifördelning i den ena ändan af vårt långsträckta land och så långt som möjligt från denna landgräns, hvaröfver ett kavallerianfall skulle kunna väntas, synes det mig, som om man i den vägen begått ett misstag. Man borde hafva förlagt kavalleriet i den landsändan, der man har en landgräns att skydda. Om vi skulle anfallas sjövägen, såsom jag nyss nämnde, komme landstigningen antagligen att ske, der kavalleriet icke hade så stor verkningskrets, i regeln åtminstone, ehuru naturligtvis undantag kunde gifvas. Och om vi tänkte oss ett anfall landvägen, måste kavalleriet, för att kunna sändas mot fienden, transporteras den långa vägen från Skåne till Haparanda. Ja, mina herrar, under mobiliseringstider och med de tillfällen till jernvägs-transporter, som vi i vårt långsträckta land hafva, tror jag, att det skulle taga en ganska betydlig tid och vara hinderligt för öfriga truppers mobilisering, om vi skulle föra denna kavallerifördelning till gränsen. Jag tror, att det skulle taga så rundlig tid, att när kavallerifördelningen en gång nådde upp till Norrland, skulle det troligen vara för sent. Att emellertid det oaktadt vid dylikt tillfälle kavalleriet skulle finna användning i Norrland vill jag visst icke bestrida, det skulle kunna användas att utföra operationer i fiendens rygg och att afskära hans förbindelselinier samt kunde ju äfven användas som rekognosceringstrupper. Enligt mitt förmenande är kavalleriets förnämsta uppgift i nutidens krig spanings- och bevakningstjänst äfvensom rapportföring och ordonnanstjänst — jag sade förnämsta, icke enda. För detta ändamål fordrar emellertid kavalleriet enligt min tanke en vida noggrannare, vida långvarigare och vida svårare utbildning, än som förr i världen behöfdes och då bestods, när kavalleriet egentligen hade till uppgift att i samlad trupp rida till anfall. Ett sådant kavallerianfall skulle kunna ske på högst få ställen i vårt land, åtminstone i mellersta Sverige. Ty hvad den

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

näsföregående talaren nämnde derom, att kavalleriet skulle kunna gå fram genom skogsdungar och bergig terräng samt på det sättet smyga sig fram och sedan göra sitt anfall, ja, det kan jag nog tänka mig, äga sin rättighet, om vi hafva en fiende, som håller sig kvar på en öppen slätt, kring hvilken kavalleriet smyger sig fram, och sålunda lemna kavalleriet tillfälle att på denna öppna slätt göra sitt anfall. Annars skulle man ju kunna tänka sig, att dessa skogar och berg och dessa terrängförhållanden, som skulle tjena kavalleriet till skydd, äfven kunde tjena de andra trupperna till skydd, och att just detta skulle hindra kavalleriet att göra anfall på trupperna, d. v. s. med andra ord att strida, såsom kavalleriet förr var hänvisadt att strida.

Friherre Ericson nämnde om 2 arméer, som operera mot hvarandra, och om den uppgift, som kavallerifördelningen då hade. Det är förhållanden, som jag för min del icke kan finna vara på något sätt tillämpliga på vårt land och våra förhållanden.

Han yttrade vidare, att om velocipedordonnanser kunde ersätta kavalleriet, skulle England hafva skickat öfver till Afrika 40,000 velocipeder i stället för 40,000 hästar. Jag anser emellertid detta ej heller vara så precis riktigt tänkt. Visserligen är det sant, att velocipedordonnanser, åtminstone under vissa årstider, kunna komma fram på vägarne och vara till väsentlig stor nytta, de kunna kasta upp sin velociped i en buske och gömma sig sjelfva och hafva i vissa fall lättare att taga sig fram än en kavallerist, så att de kunna i fråga om spioneringstjänst och rapportföring ersätta kavalleriet, men de kunna dock icke till fullo ersätta detsamma, om vägarne äro svåra och terrängförhållandena svåra. Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på, att afstånden i Afrika äro något helt annat än afstånden i Sverige. Jag kommer för ögonblicket icke i håg omfattningen af den terräng, på hvilken kriget i Sydafrika rört sig, men den är ganska betydlig.

Vidare nämnde den värde talaren om att infanteriet utaf stridens ansträngningar blir förslappadt och trött samt förskjuter sig och blir ett lätt byte för en anfallande kavalleritrupp. Jag undrar, om icke stridens ansträngningar trötta såväl kavalleri som infanteri. Kavalleristen är beroende af sin häst, och är denna uttröttad, är kavalleristen ändå mindre lämplig än infanteristen att göra ett anfall.

Jag har med detta velat säga, att utskottet vid sin ifrågasvarande framställning hufvudsakligen haft för ögonen kavalleriets dyrbarhet. Man ansåg icke, att kavallerivapnet skulle tillföra vårt försvar den kraftiga förstärkning, som skulle motsvaras af de dryga kostnaderna, men man har äfven haft för ögonen, att vårt lands läge, vårt lands topografiska förhållanden, terrängförhållanden, äro af den beskaffenhet, att kavalleriet endast sällan skall kunna utveckla hela sin kraft, och framför allt har man ansett, att, om kavalleriet ligger förlagdt i Skåne, det skulle vara förenadt med svårigheter att kunna få det fram dit, der det verkligen skulle kunna komma till

användning, då vi väl knappast kunna vänta oss en landstigning i Skåne. Och äfven om så vore förhållandet, tror jag för min del, att infanteri och artilleri skulle kraftigare hindra en landstigning, äfven på den skånska kusten, än hvad vår kavallerifördelning kunde göra.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre Ericson: Den näst föregående talaren hade, såsom herrarne hörde, en annan åsigt än jag. Han sade, att det icke blott var af ekonomisk anledning, som man borde reducera kavalleriet, utan man borde göra det äfven därför, att kavalleriet icke hade någon större användning i vårt land. Han gick så långt, att han sade, att det vore få platser i vårt land, der det kunde blifva någon verksamhet för kavalleriet. Jag vet ej riktigt, huru jag skall förklara detta hans yttrande, men det förefaller, som om talaren blifvit litet grand efter sin tid. Det får han ursäkta, att jag säger honom. Ty då han fortfarande lefver i den uppfattningen, att det finnes endast få områden, der kavalleriet kan röra sig i vårt land, så är det uppenbart, att han icke beaktat den riktning, i hvilken kavalleriets utbildning under senare tid gått. Om han frågar hvilken kavallerist som helst, och det finnes godt om sådana i den provins, der han bor, samt gör sig underrättad om, huru kavalleriet rör sig, så skall han få veta, om ej kavalleriet i närvarande stund rör sig nästan hvar som helst. Det är högst få ställen, der kavalleriet ej går obesväradt fram.

Vidare sade han, att hvad jag talat om två arméer, som röde sig mot hvarandra med kavalleri före hvardera armén, det vore icke tillämpligt på vårt land. Jag kan icke tänka mig något exempel mera tillämpligt på vårt land, än att två arméer röra sig mot hvarandra. Huru skulle krig annars gå till här i landet? Skall det vara krig, så skall det väl vara två arméer, som röra sig mot hvarandra. Något tredje sätt finnes väl icke.

Slutligen och i anledning deraf, att jag framställde den bilden, att infanteriet blifvit trött af striden, sade han, att det icke vore så farligt med infanteriet, ty kavalleriet blefve lika uttröttadt. Samtidigt sade han dock äfven, att kavalleriet ej kan uppträda på slagfältet. Det är enligt hans åsigt således ej på slagfältet, som kavalleriet uttröttat sig.

Mitt ord väger ej mera än hans. De väga lika. Men jag ber herrarne väga de anförda skälen mot hvarandra. Jag kan för min del icke annat än framhålla, att herrarne göra ett ytterst allvarligt afbräck i fosterlandets försvar, om herrarne, såsom här föreslagits, stryka en del af kavalleriet. Jag är dock icke utan begrepp och erfarenhet om behofvet af det ena eller andra vapnet, när en större truppstyrka skall uppträda och röra sig. Det kan naturligtvis icke vara aldeles främmande för mig, huru ett större truppförband skall

Angående ny röröra sig och hvilka behof som kunna finnas för en arméfördelning, härordning som skall röröra sig. Jag måste ovillkorligen hafva egnat uppmärksamhet, arbete och omtanke om huru armébefälet i sådant fall skall m. m. sköta sig, hvilka medel det behöfver och hvad gagn det kan draga (Forts.) af dessa olika medel. Och på grund af den erfarenhet, jag med dessa mina allvarliga bemödanden förvärfvat mig, ber jag herrarne taga denna sak i öfvervägande och taga Eder väl i akt, innan herrarne stryka bort en tiondedel af kavalleriet.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Herr talman! Jag skall till fullo instämna med den siste talaren i att det naturligtvis blir ett betydligt försvagande af vår armé, om vi taga bort hälften af den skånska kavallerifördelningen, och jag får uppriktigt säga, att utskottet var mycket betänksamt, innan det föreslog detta steg. Men herrarne få ej förtänka utskottet, då det haft sig ålagdt att yttra sig om ett företag, som kräfver så betydliga kostnader, att utskottet sökt så långt som möjligt göra inskränkningar i dessa kostnader, der det kunnat ske utan att alltför mycket försvaga landets försvarskraft. När det är fråga om så stora kostnader, så är det alldeles klart, att, om man lägger till på åtskilliga ställen, man måste göra någon afknappning på andra. Jag tror, att svenska folket blir tillräckligt ansträngdt i alla fall. Dessutom får jag säga, att jag för min del ändock ej skulle vågat vara med om att taga detta steg, om jag ej af framstående officerare hört, att det var en åtgärd, som man mycket väl kunde vidtaga, af officerare, som flera år tjenstgjort i utländska arméer och således hafva fullständig kännedom om begagnandet af både det ena och det andra vapenslaget.

Friherre Ericson sade, att vårt kavalleri skulle blifva så underlägset en fiendes kavalleri, och att våra sqvadroner om 110 man skulle ställas mot fiendens om 130 man. Ja, om jag ej misstager mig, så innehålla våra sqvadroner 120 man. Vi skola mobilisera med 480 man på ett regemente om fyra sqvadroner, och det blir således 120 man på hvar sqvadron. Det synes mig följaktligen, som om vi ej skulle blifva så underlägsna i detta afseende.

En annan sak, som gör, att vi nödgas vara litet betänksamma, är frågan om huru det skall blifva möjligt få hästmateriel för den stora uppsättning, som ifrågasättes, icke blott för kavalleriet, utan äfven för artilleriet och de andra vapenslagen. Det nämndes af talaren på vermlandsbänken, att han ej kunde vara med om den af utskottet föreslagna reduktionen, derför att hästantalet derigenom äfven skulle nedbringas. Jag vill erinra i sammanhang dermed, att äfven med denna inskränkning i förslaget om kavalleriet blir hästantalet i det hela större än för närvarande. Inskränkningen belöper sig egentligen endast till 36 hästar, och det är väl icke mycket. Och då man skall öka antalet hästar vid artilleriet med 1,200 eller

mera, så blir det i alla fall en så stor ökning af hästar, att det kan blifva fråga, om vi kunna anskaffa ett så stort hästmateriel.

Jag tror, att, då vi ej minska hästantalet i det hela, det ej är farligt med den inskränkning utskottet gjort. I alla fall blir det en så betydande ökning af vårt försvar, att vi godt kunna gå in på att draga in hälften af kavallerifördelningen i Skåne. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! Jag skall endast tillåta mig att med ett par ord bemöta hvad friherre Ericson nyss sade.

Till en början vill jag förklara, att det icke alls var min afsigt att bringa min motståndare ur jemvigten. Men det syntes ett ögonblick, som om så skett, då han talade om min antiqverade ståndpunkt och om de två mot hvarandra opererande arméer, utan hvilka det ej kunde blifva något krig. Ja, detta är en sak, som jag trodde, att han skulle veta, att äfven jag har kännedom om, till och med på den antiqverade ståndpunkt, som jag intager. Jag talade emellertid om kavalleriets ställning i dessa två arméer, som operera mot hvarandra. Jag vill fästa uppmärksamheten på, att jag icke sade, att kavalleriet i vårt land ej skulle kunna användas i terrängen, utan att jag sade, att en kavallerimassa icke skulle i vårt land kunna med någon verklig framgång användas mera än på högst få ställen. Han sade, att kavalleriet obesväradt kommer fram nästan hvar som helst. Det är dock ett påstående, som jag vågar bestrida. Kavalleriet kommer icke fram hvar som helst. Det kommer fram på vågar och jemn mark, men det finnes ställen, der knappast infanteristen kan komma fram, mycket mindre kavalleristen.

Så fäste han sig vid, att jag sade, att, om infanteristen blifver trött af striden, äfven kavalleristen blir uttröttad. Jag vet ej, om det ligger något besynnerligt deri. Han sade, att, då den föregående talaren icke gifvit kavalleristen tillfälle att komma i striden, kavalleristen ej heller kunde blifva trött. Jag ber om ursäkt: jag sade, att kavalleristen har att utföra den högst viktiga och mycket ansträngande bevakningstjensten; jag sade, att han skall utföra spanings- och rapportföringstjensten. Allt detta är ganska ansträngande. Dessutom har det fördelningskavalleri, som finnes, sin uppgift att fylla. Det har jag aldrig förnekat. Men det är den samlade kavallerimassan, kavallerifördelningen, som jag påstår har mindre användning i vårt land, än den har i andra länder, så att den såsom kavallerifördelning betraktad blir för dyr för oss.

Chefen för landtförvarsdepartementet herr statsrådet Crusebjörn: Herr talman, mina herrar! Jag får bekänna, att, då jag mottog utskottets betänkande och fick sätta mig in i dess innehåll, ingenting förvånade mig så mycket som den åtgärd utskottet ansett sig kunna vidtaga att, och det just i vår tid, minska vårt kavalleri

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

med tio svadroner eller en femtedel af hela styrkan. Att jag erfor detta med verkligt beklagande är ju gifvet, och då vi nu hafva till uppgift att arbeta för stärkandet af försvaret samt göra det tidsenligt och jemförligt i värde med andra länders försvarsväsen, så var det naturligtvis i hög grad bekymmersamt att finna, att man icke blott icke nöjde sig med att säga nej till något nytt, som blifvit begärdt, utan rent af skar bort något mycket värdefullt, som fans förut.

Kongl. Maj:t har icke begärt någon tillökning i kavalleriet med afseende på antalet svadroner och i hufvudsak ej heller med afseende på befälens antal. Det är endast i underbefälsgraden, som en tillökning af särskilda skäl ifrågasatts. Emellertid har utskottet funnit det vara möjligt att minska kavalleriet, och detta i en så högst väsentlig grad. Man skulle då naturligtvis tro, att tidens fordringar ginge i den riktningen, att man nu för tiden kunde nöja sig med mindre antal kavalleri i förhållande till andra vapen än tillföre. Så är dock ingalunda förhållandet, såsom jag sedermera skall påvisa.

Här har nu diskuterats om kavalleriets betydelse, och då har talats mer om fördelningskavalleriets, mindre om kavallerifördelnings betydelse. Fördelningskavalleriet utgöres af de regementen, som äro tilldelade de olika arméfördelningarna. Kavallerifördelningen åter har en sjelfständig och fristående uppgift; den utgöres af 4 bataljoner, d. v. s. 20 svadroner i fredstid, och uppträder under egen ledning. Till det, som här yttrats rörande fördelningskavalleriets verksamhet, har jag ej mycket att tillägga; herr friherre Ericson har på ett tydligt och fullständigt sätt framställt den saken. Deremot skall jag be att få yttra något om kavallerifördelnings användning.

Denna del af kavalleriet har enligt min mening ett mycket stort värde, i all synnerhet i början af fälttåget. Den sammandrages naturligen först till midten af riket för att sedan användas på olika punkter. Den är icke införlifvad med någon arméfördelning, utan står under arméchefens direkta ledning och till hans förfogande. Innan ännu fiendens anfallsplan är känd, måste fördelningen antingen vara sammanförd på ett ställe eller fördelad på två ställen, en brigad på hvardera (den är nemligen sammansatt af två brigader); och i den mån man får meddelanden om fiendens landstigningsförsök, sändes naturligtvis denna kavallerifördelning antingen i sin helhet eller brigadvis till den eller de punkter, som äro hotade — det är i sjelfva verket intet annat vapen, som så hastigt kan förflytta sig till den hotade punkten som just kavalleriet. Dessa kavalleribrigader måste arméchefen hafva, som nämnt, i sin hand för att genast kunna kasta dem till den punkt, der fienden söker göra landstigning; och lyckas kavalleriet i rätt tid komma dit, kan landstigningen derigenom helt enkelt misslyckas.

Thågkommas bör ock — hvad här kanhända icke blifvit så kraftigt, som vederbort, framhållet — att kavalleriet nu för tiden

är beväpnadt icke, som förr, med pistoler, utan med karbiner, kavalleriets hufvudsakligaste vapen. När så behöfves, sitter kavalleriet af och utför infanteritjenst, om än icke på ett lika verksamt sätt som det verkliga infanteriet. Å andra sidan plägar man, för att underlätta kavalleriets uppgift, sätta infanteriet på vagnar, som sedan åtfölja kavalleriet — en åtgärd, som dock naturligtvis endast kan genomföras med ett eller annat kompani, icke i någon större utsträckning, alldenstund det ej är möjligt att i hast anskaffa vagnar för en större styrka.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Vid sidan af den nu omnämnda uppgiften att i tid möta och afvärja fiendtliga landstigningar — en, som man lätt förstår, mycket betydelsefull uppgift — har kavallerifördelningen, denna fördelning, hvaraf utskottet nu vill skära bort hälften, ett annat åliggande, nemligen att på längre afstånd från arméerna uppträda mot fiender, som landstigit, för att dels utforska deras styrka och åtgöranden, dels försinka deras framryckande till förenig med andra landstigna trupper. Denna kavallerifördelning kan uppträda på mångahanda sätt och korsa fiendens planer, och i händelse den fiendtliga armén lyckats landstiga och börjat operera mot vår egen armé, kan denna afdelning, derest vår armé måste vika tillbaka, på omvägar uppträda och oroa fienden i hans rygg och hans förbindelser.

Denna kavallerifördelning står således i den högste befälhavarens hand för att af honom användas till sjelfständiga uppgifter, åsyftande att uppträda oförmodadt mot fienden på olika punkter, något, som kan vara af ofantligt stor betydelse. Men detta hindrar ju icke, att man också under krigets lopp kan från denna kavallerifördelning göra detacheringar till fördelningarna, derest fördelningskavalleriet blifvit under krigets gång alltför illa åtgånget och således behöfver kompletteras.

Här har talats om försvaret af öfre Norrland, som ju också bör så långt som möjligt tillgodoses, derför att det utan tvifvel är vår mest hotade punkt. Det vore alltså alldeles gifvet till stor fördel, om man kunde förstärka kavalleriet i öfre Norrland. Men detta möter tills vidare mycket stora svårigheter på grund af bristen på hästar i dessa trakter, hvarförutom befolkningen der ännu har föga vana att sköta hästar. Att man ej följt herr Elowsons önskuingar och bildat en särskild arméfördelning i Norr- och Vesterbotten, hvilket i och för sig vore mycket önskvärdt, beror uteslutande derpå, att befolkningen i denna del af landet ännu är för ringa för att medgifva uppsättningen af en hel arméfördelning; det blir något, som i framtiden kan ske, då befolkningen derstädes vunnit tillräcklig tillväxt. För att så mycket som möjligt tillgodose öfre Norrlands försvar, har man dock till dessa trakter förlagt så många truppafdelningar, som möjligtvis för närvarande derifrån kunna rekryteras.

Nu säger man: Äro dessa kavalleribrigader af så stor betydelse, så borde de icke förläggas i Skåne, utan åtminstone delvis längre

Angående ny norrut, t. ex. i mellersta Sverige. Något sådant skedde ock i 1875 års arméorganisationsförslag, i det att det förutsatte uppsättningen af Östgöta och Vestgöta kavalleriregementen, hvilka numera äro, såsom herrarne veta, förvandlade till infanteriregementen. Men just till följd deraf, att vi redan hafva denna kavallerifördelning förlagd i Skåne, »Skånska husar- och dragonregementena» med sina 20 squadroner, har man ej velat vidtaga någon förflyttning. Enligt 1892 års härordning förvandlades de från indelta till värfvade; och när man då vid en så genomgripande förändring af dem dock ej förlade dem eller den ena brigaden deraf till mellersta Sverige, utan deras organisation nu pågår i Skåne undan för undan, har man ej ansett lämpligt att nu vidtaga någon förändring. Ett viktigare skäl är dock det, att befolkningsförhållandena i sydligaste Sverige äro så gynsamma; det finnes der öfverflöd på folk, så att någon svårighet att der rekrytera dessa kavalleriregementen ej förefinnes, under det deremot befolkningsförhållandena i andra delar af landet äro långt mindre gynsamma. Man måste dessutom, såsom herrarne se af förslaget, uppsätta ett nytt infanteriregemente i Skåne, just emedan folkmängden der är så riklig, under det man deremot indrager ett regemente i mellersta Sverige, der det kan undvaras och der befolkningsförhållandena — under förutsättning af ett regementes förflyttning till Skåne — äro gynsamma för rekryteringen af de trupper, som fortfarande skola vara der förlagda. Framför allt har dock hänsyn tagits dertill, att i Skåne rik tillgång på hästar, lämpliga för kavalleriet, finnes och att befolkningens egenskaper äro sådana, att den passar synnerligen väl för vapnet. Det har således af flera skäl ej ansetts lämpligt att göra en förflyttning af ifrågavarande trupper. Man är ju mer eller mindre bunden af de förhållanden, som finnas, då det ej är fråga om att skapa något alldeles nytt. Men i och för sig är det — det skall icke förnekas — riktigt, att det vore lyckligare, om denna kavallerifördelning eller åtminstone ena brigaden låge i mellersta Sverige.

Då här har talats om en förflyttning af denna kavalleriafdelning längre norrut, dit den bör komma vid arméns uppmarsch, så är detta naturligtvis något, hvarpå uppmärksamheten fästas vid koncentreringsplanernas uppgörande: i de uppgjorda farplanerna ingå naturligtvis också dessa tåg, som skola förflytta fördelningen norrut. Dessa planer ligga redan i fredstid alldeles klara; man vet precis, hvilken dag den ena och den andra squadronen skall afgå från Skåne till den punkt, der man skall hafva dem i och för arméns uppmarsch, och dessa ställen äro valda med syfte att möta fienden på de för honom mest tilltalande landstigningspunkterna. Man måste, såsom själfklart är, också vara beredd på att, när man finner det vara allvar med fiendens framträngande i nordligaste Sverige, kunna förstärka kavalleriet der uppe genom att dit förflytta detachement från andra håll. I själfva verket är det, såsom redan antydts, en mycket betydelsefull sak att i framtiden, så snart förhållandena i

öfre Norrland medgifva något sådant — till dessa förhållanden höra då bland annat befolkningens tillväxt, gynsammare tillfällen till remontering m. m. — tillgodose öfre Norrland med mera kavalleri.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Nu har jag här tillåtit mig att säga i början af mitt anförande, att i hela världen, eller riktigare inom de stora ländernas arméer, arbetar man med ifver på kavalleriets tillökning. Och detta visar mer än något annat, hvilket värde man sätter på att ega ett talrikt kavalleri. I Ryssland t. ex. nybildades 1891 två kavalleriregementen, 1895 två, 1896 två, 1897 två, 1898 började man på att uppsätta ett nytt kavalleriregemente, och 1900 uppsattes ett nytt kosackregemente på 6 sqvadroner eller sotnier, o. s. v. Man har sålunda i Ryssland på de sista tio åren in alles uppsatt 82 nya sqvadroner med en sammanlagd styrka af 650 officerare och 14,500 man. Och detta, oaktadt Ryssland redan förut hade ett i förhållande till andra vapenslag mycket talrikt kavalleri, beroende derpå, att i kosackländerna — der nära nog hvar enda man är ryttare och har egen häst — uppsattes endast kavalleri. Kosackerna spela sålunda en mycket vigtig roll och åstadkomma, att Ryssland har mycket lätt att uppsätta ett talrikt kavalleri. I Frankrike har man på de senaste 12 åren uppsatt 10 nya kavalleriregementen och nu beslutit att uppsätta ytterligare 2. I Tyskland lät man kavalleriets styrka i 30 år vara oförändrad i förhållande till andra vapenslag, och kavalleriet har der under denna tid utgjort 465 sqvadroner. Men genom en lag af 1889 har man börjat att öka kavalleriet, så att under de 2 sista åren 15 nya sqvadroner uppsatts, och likväl yrkar man inom militära kretsar på en ytterligare ökning. Herrarne se sålunda, hvarthän utvecklingen pekar i afseende på denna fråga. Nu säger visserligen herr Pantzarhielm, att detta gäller de stora länderna, som hafva en vidsträckt landgräns att skydda och som måste vara beredda på att genast kunna skicka ett talrikt kavalleri mot en eventuel fiende, men att det icke förhåller sig på samma sätt hos oss: den, som vill anfalla oss, måste söka nå oss hufvudsakligen öfver vattnet, vi hafva en liten landgräns o. s. v. Det ligger en sanning i detta. Men tro herrarne icke, att det skulle vara till stor fördel, om vi åtminstone i *ett* afseende vore vår fiende öfverlägsna, skulle detta icke vara af afgörande betydelse och kanske medföra, att en fiende icke lyckades med sin landstigning? Jag måste verkligen säga, att det är bra bekymmersamt att se, att vi, då vi nu hafva något, som är godt, och någon ökning icke ifrågasattes deruti, icke få behålla detta, utan att det skall delvis försämras. Jag är naturligtvis utskottet all tack skyldig för allt hvad det åtgjort, särskildt till förmån för artilleriet, för att gå Kongl. Maj:t till mötes. Ty till förmån för artilleriet har utskottet tillstyrkt i hufvudsak hvad som Kongl. Maj:t föreslagit, såsom i afseende på haubitskanoner och positionsartilleri m. m. Men trots detta, förstå nog herrarne, att det måste kännas svårt för mig att — då någon ökning icke ifrågasattes — erfara, huru man vill skära bort åtskilligt af

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

det, som vi med skäl äro stolta öfver. Och särskildt synes det mig förvånande, att man i södra Sverige kunnat finna sådana yrkanden vara lämpliga. Det är nog så, som här blifvit med mycken kraft framhållet, att utskottet blifvit förledt till denna åtgärd genom önskan att göra en stor besparing. Och detta kan man ju förstå, då det hela kräfver så betydligt ökade kostnader. Men åstadkommes genom denna åtgärd en mycket stor skada, så bör man icke tillgripa densamma, äfven om det kunde hända, att någon ginge in på förslaget att draga in dessa 10 sqvadroner i tanke att vara med om att uppsätta dem framdeles. Man vill sålunda desorganisera ett helt truppförband, söka bringa två kavalleriregementen, hvarterdera med 10 sqvadroner, ned på 5 sqvadroner på hvarterdera. Häremot kan att börja med erinras, att det komme att taga en mycket lång tid, innan alla dessa sqvadroner kommit bort. Vidare må man betänka, hvilket stillestånd i befordningen för allt detta befäl af olika grader vid dessa regementen ett sådant förslag skulle medföra. Ingen befordran skulle ju kunna ske med denna indragning, icke heller funnes något annat regemente att förflytta dessa obefordrade på. Skulle utskottets anmärkning med afseende på dessa 10 skånska sqvadroner fått gälla så till vida, att man önskat upphäfvu dem såsom skånska och förflytta dem till någon annan ort, t. ex. i mellersta Sverige, så skulle äfven detta varit en tråkig manöver. De äldre officerarne, som af ekonomiska förhållanden och annat varit bundna vid de gamla regementena, skulle nemligen knappast kunnat finna sig i en sådan förflyttning, möjligen deremot de yngre. En sådan förändring låter sig dock genomföra, om ock med olägenhet, men icke förändringen att helt och hållet indraga de 10 sqvadronerna utan högst afsevärd skada. På grund af hvad jag här anfört, hoppas jag, att denna Riksdags beslut i afseende på kavalleriet kommer att blifva i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag.

Innan jag slutar, vill jag något uppehålla mig vid utskottets förslag att öka hästantalet vid hvarje kavalleriregemente från det nuvarande antalet 500 till 600. Denna ökning, som Kongl. Maj:t begärt, är en förbättring, som har skäl för sig. För närvarande äro kavalleriregementena så svagt utrustade med hästar, att vid mobilsering af en sqvadron denna af brist på hästar blir så liten, att jag icke vill nämna det här. Men genom den ifrågasatta ökningen skulle man i framtiden kunna bringa upp sqvadronsnumerären till något så när behöfligt antal. Det är sålunda en afgjord förbättring, som här kommer kavalleriet till godo.

På grund af hvad jag anfört tillåter jag mig yrka bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende på kavalleriets organisation.

Herr von Friesen: Jag tror icke, att det är någon öfverraskning för dem bland kammarens ledamöter, som i denna punkt stå på utskottets sida, att utskottets förslag här röner ett så starkt motstånd af dels en arméfördelningschef, dels herr statsrådet och

chefen för landtförsvarsdepartementet. Ty det är ju tydligt, att det här gäller ett ingrepp i bestående förhållanden, och att detta ingrepp skall af dem anses vara synnerligen vågadt.

Jag vill icke inlåta mig på någon diskussion angående kavalleriets betydelse i krig, då jag icke är fackman på detta område. Jag är öfvertygad, att hvilket vapen det än gäلت, så skulle man kunnat kraftigt framhålla detta vapens betydelse i krig. Det är ju klart, att om man vill försvara ett särskildt vapen, så måste man särskildt framhålla detta vapens betydelse. Men det är nu icke fråga om detta; ingen har förnekat betydelsen af kavalleriet i krig, utan hvad som här skall visas är, att kavalleriets betydelse är proportionell mot de kostnader, som utgifvas för detsamma. Om vi se på de kostnadsberäkningar, som utförts af generalstaben, så finna vi, att kostnaderna för infanteriet upptagits till i rundt tal 12,300,000 kronor, för kavalleriet till 6,600,000 kronor och för artilleriet till 6,600,000 kronor. Det var dessa siffror, som först slogo oss Andrakammarledamöter i utskottet med förvåning. Vi förvånade oss öfver att finna, att kavalleriet skulle blifva lika dyrt som artilleriet och att kavalleriet skulle blifva mer än hälften så dyrt som infanteriet. Man måste här utan tvifvel fråga sig, huruvida den för öfrigt alldeles obestriddliga nytta, kavalleriet gör i krig, verkligen står i proportion till denna dryga kostnad, och om icke all möjlig inskränkning i detta vapen bör göras af ett fattigt land som vårt, hvilket i första rummet bör tänka på att använda omkostnaderna för armén på ett så effektivt sätt som möjligt. Som kammaren behagade finna, hafva äfven denna kammares ledamöter inom utskottet känt sig öfvertygade om *artilleriets* stora betydelse i nutidens krig, och den högst betydande utvidgning af detta vapen, som Kongl. Maj:t begärt, har vunnit anklang äfven hos denna kammares utskottsledamöter. Den fråga, som vi uppstälde, var sålunda den, om icke landets försvarskraft i sin helhet skulle vinna på att den besparing på 1,288,975 kronor, som skulle uppkomma genom indragning af 10 sqvadroner på skånska husar- och dragonregementena, i stället komme artilleriet till godo. Det är denna fråga, som enligt vår tanke måste besvaras, och icke frågan om kavalleriets betydelse i krig. Att det har en sådan betydelse hafva vi aldrig bestridt.

Ser jag sedan på den föreslagna indragningen, så är den icke så utomordentligt betydande. Som herrarne troligen observerat, skulle antalet officerare minskas med 15 på hvardera regementet, således inalles med 30. Jag beder då att få fästa uppmärksamheten på den stora tillökning af befälet, hvilken Kongl. Maj:t föreslagit för armén. Officerarnas antal skulle hvad hela armén beträffar ökas från 1,884 till 2,376, således med närmare 500. Nu är det sant, att utskottet — äfven dess ledamöter från Första Kammaren — gjort en afprutning rörande ingenjörtrupperna och trängkåren — huru stor kan jag icke för tillfället säga — men äfven ökningen enligt utskottets förslag är högst betydlig.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Ser jag åter på hästantalet, är detta f. n. vid kavalleriet 4,836 och enligt utskottets förslag 4,800. Således har en afprutning af 36 hästar skett. På hästantalet ligger emellertid vid kavalleriet den allra största vikt, och för min del ifrågasatte jag också inom utskottet, om det icke kunde vara lämpligt att, oaktadt indragningen af de 10 sqvadronerna, bibehålla hästantalet till det som Kongl. Maj:t föreslagit, eller 6,000, i stället för den siffra, utskottet kom att stanna vid, eller de 4,800. Men häremot invändes, att det vore svårt att anskaffa det erforderliga antalet hästar, då vid de olika vapnen hästantalet i alla fall behöfde högst betydligt ökas. Fäster jag mig vid samtliga de fyra vapnen kavalleriet, artilleriet, ingenjörkåren och trängen, så är stambästarnas antal vid dessa vapen för närvarande 5,998, eller låtom oss för jemnhetens skull säga 6,000. Efter Kongl. Maj:ts förslag skulle antalet hästar bli 9,500, d. v. s. ökas med 3,500. Nu afprutas visserligen här 1,200 hästar, men ökningen blir i alla fall icke mindre än 2,300 hästar, så att hela antalet skulle bli 8,300. Det är således i alla händelser en mycket stor tillökning af antalet hästar, som skulle komma att ega rum, äfven om utskottets förslag blir af Riksdagen bifallet.

Nu har det sagts, att det icke skulle bli så lätt att i vårt land anskaffa ett så stort antal hästar, i synnerhet som hädanefter — eller kanske redan så är fallet, jag vet icke så noga — alla dessa hästar skulle utgöras af halfblodshästar, och att, såsom också af handlingarna framgår, i följd häraf mycket omfattande åtgärder måste vidtagas för att möjliggöra den erforderliga remonteringen. Under sådana förhållanden har jag måst afstå från min tanke att hästantalet borde bibehållas vid 6,000, såsom föreslaget var af Kongl. Maj:t.

Jag tror således, att om vi taga i betraktande den stora kostnad, som skall användas på kavalleriet, och den betydliga tillökning, som här föreslagits för artilleriet, man icke bör vara så förvånad öfver att utskottet kunnat tillåta sig att komma med det förslag, som det framställt och till hvilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Friherre Ericson: Herr von Friesen har nyss, om jag så må säga, framställt en fråga, huruvida det icke kunde vara fördelaktigare att låta den summa, som kavalleriet nu kostade — han nämnde omkring 6 millioner kronor — i stället komma artilleriet till godo. Men något sådant låter sig icke göra, ty det måste finnas en viss proportion mellan de olika vapnen; tager man en felaktig proportion, blir armén icke ett lika kraftigt vapen som eljest att strida med. Det är således just genom den rätta proportionen mellan alla de olika specialvapnen, som det större vapnet, armén i sin helhet, blir ett kraftigt och användbart vapen.

Nu är artilleriets styrka temligen proportionell till den armé som här är i fråga, under det att åter kavalleriet är ganska svagt.

Herr von Friesen yttrade vidare, att han varit ganska benägen för att yrka, att hästantalet skulle bestämmas till 6,000; jag kan då endast beklaga, att han låtit öfvertala sig och uppgifva denna sin åsigt samt instämma med de öfriga, på de skäl, som af dem förebragts. Det är nog mycket sant, att det kommer att gå åt mycket hästar för de olika vapnen och armén i sin helhet; men å andra sidan finnas i generalstabens framställning noggranna beräkningar öfver huru denna hästanskaffning skall ega rum och öfver hvilka tillgångar i hästmaterial, som verkligen finnas inom landet, så att i det fallet torde inga vidare betänkligheter böra möta. Jag kan därför, som sagdt, icke annat än beklaga, att herr von Friesen öfvergaf den utmärkt goda ståndpunkt han intog, då han yrkade på bibehållandet af det antal af 6,000 hästar, som Kongl. Maj:t tänkt sig för kavalleriet.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Herr von Friesen: Herr talman! Jag tror ej, att det är rätt att drifva en motståndares påståenden så till ytterlighet, som den föregående ärade talaren gjorde beträffande mig. Jag talade icke om att man skulle för artilleriet använda hela den för kavalleriet begärda summan, utan derom, att man skulle kunna använda de af utskottet från kavalleriet afprutade 1,200,000 kronorna genom att lägga dem till artilleriet. Får man på det sättet, som denne talare gjorde, draga konsekvensen af ett fäldt yttrande, så är det icke svårt att komma till den slutsats man önskar.

Det är sant, att jag, om också endast med tvekan, gaf vika för min första tanke att bibehålla hästantalet vid det af Kongl. Maj:t föreslagna. Visserligen skulle besparingen icke hafva blifvit så stor, om man satt hästantalet så högt som 6,000, ty detta öfverskjutande antal af 1,200 hästar kostar i alla fall 540,000 kronor om året; men jag fäste mig dock icke så mycket dervid, ty om man kan få något af värde dermed, så är ju kostnaden väl använd. Det bör emellertid väl ej vara så kinkigt att i framtiden uppsätta dessa 1,200 hästar, så snart remonteringen kommit i ordning, ty det är ju endast en penningfråga.

Den föregående ärade talaren nämnde, att han ansåg artilleriet tillfredsställande enligt Kongl. Maj:ts förslag. Jag vill icke bestrida, att så är förhållandet. Men under arbetet i utskottet har jag kommit till den uppfattning, att åtminstone positionsartilleriets organisation enligt Kongl. Maj:ts förslag endast kan anses vara en första början.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Efter af herr vice talmannen framställda propositioner på de derunder gjorda yrkanden, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkten 4.

Bifölls.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Under *punkten 5* hemställde utskottet i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, utom annat, att Riksdagen måtte besluta:

att hvart och ett af de under punktens fem särskilda moment uppräknade artilleritruppförband skall vid slutligt genomförd härordning utgöras af den under desamma upptagna, med fasta aflöningsförmåner anställda personal, som under punkten funnes närmare angifven.

Angående nämnda personal hade utskottet hemställt, bland annat, under mom. a), angående sammansättningen af *Första Svea, Första Göta, Norrlands, Andra Svea* och *Andra Göta artilleriregementen*, att vid hvart och ett af nämnda regementen skulle antalet öfverstelöjtnanter å stat vara två; och

under mom. b), angående sammansättningen af *Wendes artilleriregemente*, att vid *Wendes artilleriregemente* skulle antalet öfverstelöjtnanter å stat vara två;

I afseende å mom. a) och b) hade reservation afgifvits af herrar *Andersson* i *Vestra Nöbbelöf*, *S. G. von Friesen*, *Persson* i *Stallerhult*, *Pantzarhielm*, *Bromée* i *Billsta*, *Sjö*, *Ericsson* i *Ofvanmyra*, *Carlheim-Gyllensköld*, *Hjelmérus*, *Nylander*, *Lindblad* och friherre *von Knorring*, hvilka beträffande sammansättningen af *Första Svea, Första Göta, Norrlands, Andra Svea* och *Andra Göta artilleriregementen*, hemställt, att vid hvart och ett af ifrågavarande regementen skulle å stat finnas allenast en öfverstelöjtnant; samt

angående sammansättningen af *Wendes artilleriregemente* yrkat, att vid ifrågavarande regemente skulle å stat finnas allenast en öfverstelöjtnant.

I fråga härom yttrade:

Herr von Friesen: Herr talman! Såsom kammaren behagade finna, hafva utskottets ledamöter från denna kammare reserverat sig mot utskottets förslag i denna punkt, beträffande antalet öfverstelöjtnanter vid fältartilleriregementena. Som kammarens ledamöter torde finna, är det meningen, att de vanliga fältartilleriregementena — om jag så må kalla dem, till skilnad från *Wendes artilleriregemente* — hädanefter skulle ökas med en division, nemligen med en haubitzdivision. Det är visserligen sant, att äfven kanonbatterierna, som för närvarande äro 6, skulle ökas till 9 på hvarje regemente, därför att hvarje batteri skall innehålla 4 kanoner i stället för såsom förut 6, men antalet kanondivisioner bibehållas vid 3. Lägges dertill haubitzdivisionen, blifva divisionerna således 4.

Det har derföre synts oss, som om antalet regementsofficerare kunde inskränkas till 4 i öfverensstämmelse med den beräkningsgrund, som förut tillämpats. Förut hafva på dessa regementen funnits 1 öfverstelöjtnant och 2 majorer; Kongl. Maj:t har nu föreslagit 2 öfverstelöjtnanter och 3 majorer, hvilket vill säga detsamma som

att regementsofficerarnes antal skulle ökas med 2. Men som divisionernas antal ökas endast med 1, hafva vi ansett det tillräckligt att regementsofficerarnes antal också ökas med 1, så att fortfarande regementsofficerarnes antal skulle blifva lika med antalet divisioner.

Angående ny
härordning
m. m.

(Forts.)

Något skäl, hvarför Kongl. Maj:t föreslagit en ökning af regementsofficerarnes antal utöfver hvad som ökningen af divisionernas antal skulle medföra, finnes icke, hvarken i generalstabens förslag eller i herr statsrådet och chefens för landtförsvarsdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet.

På de skäl, som jag nu anført, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Hans Andersson m. fl. vid denna punkt afgifna reservation.

Vidare anfördes ej. Kammaren antog beträffande mom. a) och b), efter af herr vice talmannen framställda propositioner, det förslag, som innefattades i den af herr Andersson i Vestra Nöbbelöf m. fl. vid dessa moment afgifna reservation. Härefter blef utskottets under punkten i öfrigt gjorda hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 6—10.

Godkändes.

Punkten 11.

Kongl. Maj:t hade hemställt:

att Riksdagen måtte bifalla, att å generalitetsstaten uppföras med fasta aflöningsförmåner inspektören för kavalleriet samt sex fördelningsläkare.

Utskottet hemstälde,

a) att Riksdagen måtte bifalla, att å generalitetsstaten uppföres med fasta aflöningsförmåner inspektören för kavalleriet;

b) att Riksdagen icke måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag om uppförande å generalitetsstaten af sex fördelningsläkare med fasta aflöningsförmåner.

Vid mom. a) hade reservationen afgifvits:

af herrar *Andersson* i Vestra Nöbbelöf, *S. G. von Friesen*, *Persson* i Stallerhult, *Pantzarhielm*, *Bromée* i Billsta, *Sjö*, *Ericsson* i Ofvanmyra, *Carlheim-Gyllensköld*, *Hjelmérus*, *Nylander*, *Lindblad* och friherre *von Knorring*, hvilka hemställt;

»att Riksdagen icke måtte bifalla Kongl. Maj:ts framställning om kavalleriinspektörens uppförande med fasta aflöningsförmåner å generalitetsstaten»;

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Sedan *mom. a)* blifvit uppläst anförde:

Herr Andersson i *Vestra Nöbbelöf*: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter behagade finna, hafva samtliga ledamöter i utskottet från denna kammare reserverat sig mot Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Redan vid 1892 års urtima Riksdag beslöt Riksdagen vid behandlingen af den då föreslagna härorganisationen att icke bifalla Kongl. Maj:ts framställning i detta hänseende, och vi hafva inom utskottet icke heller kunnat finna något skäl att nu sätta kavalleriinspektören på ordinarie stat, då en officer mot ett arfvode mycket väl kan sköta denna tjänstbefattning. Nu kan man visserligen säga, att det går nog bra så länge den nuvarande personen, som är der-till mycket lämplig, sköter ifrågavarande tjänstbefattning, men det är icke något att lita på i längden. Ja, om det icke går på detta sätt, så kan man ju få en annan person att sköta denna tjänst, d. v. s. en arméfördelningschef eller, om han icke anses lämplig, eftersom han skall hafva en överblick öfver det hela, en chef för ett kavalleriregemente. I händelse af mobilisering behöfves icke någon inspektion, och då kan ju denna officer åter få egna sig odeladt åt sitt regemente.

Då jag således icke kan finna annat än att det vore öfverflödigt att sätta kavalleriinspektören på ordinarie stat, så anhåller jag att få yrka bifall till den af mig m. fl. afgifna reservation och afslag å Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Ericson: Den siste ärade talaren nämnde, att det icke skulle medföra olägenhet att under fred taga en regementschef till kavalleriinspektör, då han ju i händelse af krig kunde genast återgå till sitt regemente. Deremot vill jag invända, att det i krig behöfves en högre kavalleribefälhafvare, d. v. s. en befälhafvare för den kavallerifördelning, som jag fortfarande hoppas icke skall borttagas, eller i annat fall den befintliga kavalleribrigaden.

Det förhåller sig så, som herr Andersson i *Nöbbelöf* sade, att år 1892 den ordinarie aflöningen borttogs för kavalleriinspektören. Jag var då med här i kammaren och jag uttalade mitt lifliga beklagande deröfver. Jag framhöll äfven den åsigten, att den dag icke skulle vara aflägsen, då Riksdagen nödgades att åter uppföra kavalleriinspektörens aflöning på ordinarie stat. Hans åliggande är bland annat att inspektera de olika kavalleriregementena och remontdepoterna samt att vara ordförande i utrustningskommissionen, med ett ord att hafva ledningen af det hela. Detta, säger man, kan ju en regementschef mycket väl göra. Ja, det möter ju icke någon svårighet under årets lopp, men under mötestiden skulle han derigenom icke få tillfälle att leda eller föra sitt regemente.

Jag delar fullkomligt utskottets tanke, såväl utskottets vid 1892 års Riksdag som detta utskotts, att vi icke böra hafva flere

generaler än hvad som är erforderligt, men nog behöfves det en inspektör för ett så dyrbart vapen som kavalleriet. Särskildt bör synnerlig uppmärksamhet egnas deråt, att kavallerivapnet är i möjligaste mån effektivt och i alla afseenden motsvarar de fordringar, som böra ställas på detta vapen. Det behöfves således enligt min tanke en direkt målsman för detsamma, och det är, som sagdt, en verklig misshushållning att icke hafva en inspektör för kavalleriet.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Jag sade nyss, att utskottet hade rätt deruti, att man icke bör hafva flere generaler än som verkligen behöfvas, och knappast torde någon armé kunna framvisas, der antalet generaler i proportion till armén är mindre än hos oss. Vi hafva endast 10 generaler; men vi behöfva blott gå öfver kölen till Norge, så finna vi, att ehuru den norska armén är mindre än den svenska, den dock har 12 generaler.

Jag har endast velat framhålla detta, och jag uttalar det icke såsom ett ogillande. Tvärtom, jag anser det vara bra att kunna hålla antalet generaler nere, emedan det mången gång förefinnes ett onödigt stort antal generaler. Herrarne skola icke tro, att afsigten endast är att få antalet högre militära poster ökad, utan det är ett ofafvisligt kraf, som här gör sig gällande. Jag har icke anställt någon jemförelse med andra arméer, men jag skulle högeligen betvifla, att man kan uppvisa någon armé, som är så stor som vår och icke har mer än 10 generaler. Finge vi nu kavalleriinspektören, hade vi 11 generaler och voro då väl tillgodosedda. Jag tror det icke är rätt att ej sätta denna inspektör på ordinarie stat. I annat fall blir det, som sagdt, en misshushållning. Låt vara, att inspektionen direkt ligger på arméfördelningscheferna, så behöfves likväl ofafvisligen en inspektör för sammanhållningen af vapnet i dess helhet och för att vara målsman för samma vapen.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Efter af herr vice talmannen framställda propositioner afslog kammaren utskottets hemställan och biföll den vid detta mom. af herr Andersson i Vestra Nöbbelöf m. fl. afgifna, utskottets utlåtande vidfogade reservation.

Sedan *mom. b)* häruppå föredragits anförde:

Herr Vahlquist: Herr talman! Jag beklagar, att utskottet ej kunnat tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag om uppförande å generalitetsstaten af 6 fördelningsläkare med fasta aflöningsförmåner och detta oaktadt utskottet sjelft förklarar, att utskottet ingalunda underskattar dessa tiensterns vigt och betydelse. Utskottet framhåller dock, att det för närvarande anser, att dessa fördelningsläkares göromål icke skulle blifva så många och stora, att de kräfde sin man hela året om. Detta säger utskottet skulle gälla för den närmaste framtiden, och jag förmodar, att utskottet dermed menar öfvergångstiden, d. v. s. den tid, då sjelfva härorganisationen skall ge-

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

nomföras. Mig synes tvärtom, att det äfven under denna tid är af stor betydelse att hafva dessa fördelningsläkare. Tänka vi på alla dessa kaserner, som skola byggas, så kräfves det sanitetspersoner med stor erfarenhet, som se till att nutidens sanitära fordringar blifva tillämpade, och man får väl antaga, att en fördelningsläkare härutinnan i allmänhet har större erfarenhet än en regementsläkare. Såsom sagdt, jag kan icke annat än beklaga, att utskottet icke kunnat tillstyrka dessa platsers tillsättande på ordinarie stat, Hvad som mycket förvånar mig, det är, att, då inom utskottet sttit 2 högre militärer, ingen af dem reserverat sig emot utskottets hemställan. Det är något för mig ganska ofattligt. Det kan möjligen förklaras deraf, att dessa högre militärer ännu icke haft så högt befäl, att de veta hvad en fördelningsläkare kan uträtta och skall komma att uträtta, såväl när den nya härordningen blir genomförd som under tiden för dess genomförande. Emellertid då ingen reservation afgifvits, har jag icke något yrkande att framställa. Jag har endast, som sagdt, velat uttala mitt beklagande, att utskottet ej tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag.

Häruti instämde friherre *Ericson*.

Vidare till anteckning förekom icke. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Sedan härefter *punkt 12*, beträffande tränginspektionen, upplästs, lemnades på begäran ordet till:

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet *Crusebjörn*, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få förklara, att det i alla föregående härordningsförslag varit fråga om en inspektör för trängen. Jag skall icke upptaga tiden med att anföra skäl härför, utan jag hänvisar till motiven i förslaget och i öfrigt till de skäl, som här framförts för uppförande på stat af en kavalleriinspektör.

Jag gör intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 13—16.
Biföllos.

Punkten 17.
Kongl. Maj:t hade föreslagit,
att Riksdagen måtte bifalla, att chefen för ridskolan uppföres med fasta aflöningsförmåner å staten för ridskolan.

Utskottet hemstälde,
att Riksdagen måtte för sin del besluta, att för chefen för

ridskolan uppföres å nämnda skolas stat ett arfvode, motsvarande öfverstelöjtnants aflöningsförmåner. *Angående ny härordning m. m.*

Vid punkten hade fogats reservation af herr Persson i Stallerhult, som ansett, att arfvodet för chefen för ridskolan bort motsvara majors aflöningsförmåner.

(Forts.)

Sedan punkten blifvit föredragen anförde:

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Jag har reserverat mig mot såväl 17:e som 18:e och 19:e punkterna; och min reservation består deri, att jag yrkar, att orden: »öfverstelöjtnants aflöningsförmåner» skola ändras till »majors aflöningsförmåner». Orsaken är den, att f. n. cheferna för såväl den ena som den andra skolan endast åtnjuta arfvoden. Å ridskolans stat äro uppförda 400 kronor och å infanteriskjutskolans 600 kronor till chefen. Nuvarande befälhafvaren för ridskolan är en numera pensionerad major, 70 år gammal. Detta är väl bevis på att denna skola icke fordrar en så ofantligt kraftig karl utan kan skötas af en äldre person. Nu är meningen, att det icke skulle vara så, utan att yngre personer skulle blifva chefer för skolan. Utskottet har motiverat detta på sid. 245, der det heter:

»Utskottet har visserligen icke haft något att erinra mot det för ifrågavarande chefer föreslagna lönebeloppet, men har deremot hyst betänkligheter mot att tillstyrka dess uppförande å ordinarie stat. En dylik åtgärd skulle nemligen kunna medföra, att ifrågavarande befattningar, som torde komma att beklädas af jembörelsevis yngre officerare, komme att till men för tjänsternas behöriga skötande innehafvas under längre följd af år af samma personer, kanske utan utsigt att derifrån kunna befordras eller transporterar.»

Nu är meningen, att dessa officersplatser skulle beklädas af yngre officerare, och då tycker jag, när det förhåller sig så, att det är nog med att uppföra aflöningsförmåner lika med en majors. Det är icke meningen, att han skall sitta qvar länge utan kunna avancera. Men får han en så hög plats, som har öfverstelöjtnants aflöningsförmåner, har han icke mycket att avancera till.

Skilnaden mellan de af utskottet föreslagna aflöningsförmånerna och de af mig såsom reservant föreslagna är endast 500 kronor. En öfverstelöjtnant med ständig tjänstgöring åtnjuter 6,225 kronor och en major 5,725 kronor. Det är en skilnad af endast 500 kronor. När den nuvarande chefen för ridskolan endast har ett arfvode af 400 kronor, så lärer väl 5,725 kronor vara rundligt tilltaget. Och för den händelse, att ridskolan förlägges till samma plats, der den för närvarande är, får chefen nog andra förmåner. Jag tror således, att det är en plats, som blir eftersökt och icke behöfver beklädas med personer, som icke äro densamma vuxna.

Jag tager mig friheten att yrka bifall till den af mig afgifna reservationen, som endast består deri, att »öfverstelöjtnants aflöningsförmåner» skall ändras till »majors aflöningsförmåner».

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Friherre Ericson: Det är så, som herr Carl Persson sade, att skilnaden i aflöningsförmåner icke är mera än 500 kr. Men just detta, som han angaf såsom ett skäl för sin åsigt, tror jag inom utskottet varit ett viktigt skäl för dess åsigt. Utskottet har, förmodar jag, ansett, att när skilnaden icke är större, man bör se till, att på en så betydelsefull plats, som ridskolan — sedermera hafva vi också infanteriskjutskolan och remonteringsstyrelsen — verkligen intager inom armén — att, säger jag, på en plats, där en så betydelsefull och för armén vigtig utbildning skall ega rum, det finnes en person med öfverstelöjtnants rang. Detta antager jag har varit ett skäl för utskottet. Jag tror mig veta, att det förut varit ett skäl för Kongl. Maj:t, att när icke aflöningskilnaden var större, man borde tillse, att der finnes en person med den pondus, som den högre rangen gifver. Man gifver alltid större betydelse åt befattningen, när den beklädes af en öfverstelöjtnant än af en major. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet Crusebjörn: Med afseende på de platser, som det är fråga om i punkterna 17, 18 och 19, anhåller jag att få ansluta mig till friherre Ericsons anförande. Men jag vill tillägga, att om man lyckas få fullt lämpliga personer till dessa platser, så är det en ganska afsevärd fördel, om man kan förmå dem att stanna der så länge som möjligt. Detta kan emellertid endast ske, om de få öfverstelöjtnants grad och löneförmåner. Ty det är klart, att om de endast få majors löneförmåner, vilja de bort för att på annat håll få öfverstelöjtnants löneförmåner.

Att utskottet förändrat befattningen från en ordinarie tjänst till en arfvodesplats är i åtskilligt en förbättring i Kongl. Maj:ts förslag, därför att, om man misslyckas i valet af person till en sådan plats, man lätt kan få honom derifrån. Men det är å andra sidan af stor vikt att få behålla en duglig karl så länge som möjligt. Och då synes mig skilnaden i aflöning vara så liten, att man icke för den bör öfvergifva utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Persson i Stallerhult: Det är väl meningen, att dessa platser skola beklädas af yngre officerare. Om jag nu tänker mig en ryttmästare, nog blir väl han nöjd med att få så hög lön som majors. På 1901 års stat hafva vi under fjerde hufvudtiteln chefen för krigshögskolan med en aflöning lika med öfverstelöjtnants. Att likställa chefen för ridskolan med chefen för krigshögskolan, det tycker jag går för långt, då platsen nu beklädes af en f. d. major, som numera är 70 år. Jag tycker det är bra tilltaget med majors löneförmåner.

Öfverläggningen i detta ämne var härmed slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr vice talmannen propositioner dels

på bifall till utskottets hemställan och *dels* på bifall till den i fråga om denna punkt af herr Persson i Stallerhult afgifna, utskottets utlåtande vidfogade reservation, och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande voteringsproposition:

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet n:o 1 hemställt i sjutonde punkten, afdelningen B, af förevarande utlåtande n:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Viuner Nej, har kammaren beslutit i enlighet med den af herr Persson i Stallerhult i fråga om denna punkt afgifna utskottets betänkande vidfogade reservation.

Voteringen utföll med 55 ja, men 120 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Punkten 18.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, att Riksdagen måtte bifalla, att chefen för infanteriskjutskolan uppföres med fasta aflöningsförmåner å staten för skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att för chefen för infanteriskjutskolan uppföres å nämnda skolas stat ett arfvode, motsvarande öfverstelöjtnants aflöningsförmåner.

Vid punkten hade afgifvits reservation af herr Persson i Stallerhult, som ansett, att arfvodet för chefen för infanteriskjutskolan bort motsvara majors aflöningsförmåner.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Persson i Stallerhult: Efter den utgång, som utskottets hemställan i den föregående punkten nu har fått, ber jag att få yrka bifall till min reservation äfven i fråga om denna punkt.

Friherre Ericson: Äfven jag har vid denna punkt att göra samma yrkande som vid den föregående, nemligen på bifall till utskottets hemställan. Men jag vill framhålla, att det här finnes ytterligare en anledning att bifalla denna hemställan, utom de skäl, som redan vid den föregående punkten blifvit anförda.

Förhållandet är nemligen, att redan i närvarande stund ett antal majorer, 12 stycken, beordras årligen att deltaga i öfningarne

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)* vid infanteriskjutskolan, och det torde väl då vara temligen påtagligt för samtliga herrarne, att det icke kan vara lämpligt att sätta en major som chef och befälhafvare öfver 12 stycken andra majorer, som herr Carl Persson i Stallerhult nu vill; jag för min del kan icke finna, att det är för mycket begärdt att vilja gifva chefen för en så betydande skola, som årligen bevistas af 10 à 12 majorer, öfverstelöjtnants rang.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr vice talmannen framställt propositioner å de derunder gjorda yrkanden, antog kammaren det förslag, som innefattades i den af herr Persson i Stallerhult i fråga om denna punkt afgifna reservation.

Punkten 19.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, att Riksdagen måtte bifalla, att chefen för remonteringsstyrelsen uppföres med fasta aflöningsförmåner å ordinarie stat.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte för sin del besluta att för chefen för remonteringsstyrelsen uppföres å ordinarie stat ett arfvode, motsvarande öfverstelöjtnants aflöningsförmåner.

I afgifven reservation hade herr *Persson* i Stallerhult förklarat, att han ansett, att arfvodet för chefen för remonteringsstyrelsen bort motsvara majors aflöningsförmåner.

Punkten föredrogs, hvarefter ordet lemnades till

Herr Persson i Stallerhult: Jag ber att äfven i denna punkt få framställa yrkande på bifall till min reservation.

Vidare yttrades ej. Efter af herr vice talmannen framställda propositioner antog kammaren det förslag, som innefattades i den af herr Persson i Stallerhult i fråga om denna punkt afgifna reservation.

Punkterna 20—25.

Biföllos.

Punkten 26.

I motion n:o 166 i Andra Kammaren hade herr *A. G. Jönsson* i Mårarp föreslagit:

att om Riksdagen besluter förlänga de värnpligtiges vapenöfningstid, deras dagaflöning må i likhet med hvad nu är förhållandet utgå med 50 öre för öfningsdag och på så sätt, att 10 öre per dag erhålles under öfningstiden, och återstående 40 öre insättas i en för ändamålet bildad fond eller annan inrättning, som befinnes lämplig, för att värnpligtige må vid en viss ålder, förslagsvis 55 år, erhålla en årlig pension under sin återstående listtid till det belopp, som de insatta medlen medgifva;

att från denna förmån uteslutas de, som från riket utflyttat, samt de, som erhålla eller ega rätt att erhålla pension för tjänst i staten, kommun eller från annan inrättning öfver ett visst minimum, förslagsvis 200 kronor; *Angående ny härordning m. m. (Forts.)*

att om under utredningen af förslaget så betänkliga hinder för pensioneringens genomförande skulle yppa sig, att vid dess tillämpning olägenheterna anses öfver väga fördelarna, må de värnpligtiges dagaflöning utgå med samma belopp och efter de bestämmelser, som nu gälla för beväringssmanskapat, men med tillämpning på det ökade antalet öfningsdagar; och

att utskottet behagade föreslå det anslagsbelopp, som anses behöfligt för förslaget genomförande.

Utskottet hemställde under ifrågavarande punkt,

att Riksdagen, med föranledande af herr *A. G. Jönssons* i Mårarp motion, måtte besluta, att det värnpligtig tillkommande penningebidrag bestämmes:

till 20 öre om dagen under den första tjänstgöringen (rekryttskolan) äfvensom under den tid, värnpligtig fullgör hela den honom åliggande tjänstgöring i en följd, och

till 50 öre om dagen under annan tjänstgöring.

Vid punkten hade fogats reservationer

af herrarna *W. Walldén*, *F. A. Anderson* och greve *L. W. A. Douglas*, hvilka ansett, att det värnpligtig tillkommande penningebidrag bort bestämmas till 20 öre om dagen under hela tjänstgöringstiden;

af herr friherren *N. A. H. Palmstierna*, med hvilken herr friherren *C. G. A. Klingspor* förklarar sig instämma:

»Att penningebidraget till de värnpligtige sättes till 20 öre under rekryttskolan m. m. och till 50 öre under de andra öfningarna, hvilket skulle medföra en ökad kostnad, endast för de värnpligtiges aflöning, af nära 1 1/2 million samt en inkomst för hvarje värnpligtig af öfver 100 kronor per år räknadt, synes mig stridande mot värnpligtens idé, att den värnpligtige icke för sin tjänstgöring skall erhålla någon ersättning utöfver det verkliga behovet, samt åstadkomma alltför stora utgifter.

Då man likvisst möjligen kan säga, att under de kortvariga repetitionsöfningarna på mötesplatserna och dervid förekommande marscher och fälttjänstöfningar 10 öre ej äro tillräckliga för de nödvändiga behoven, vill jag föreslå, att nämnda penningebidrag då sättes till 30 öre, så att siffrorna uti utskottets förslag i denna punkt blifva resp. 10 och 30 öre»;

af herr *Ericsson* i Ofvanmyra, som ansett att det värnpligtig tillkommande penningebidrag bort bestämmas till 50 öre om dagen under hela tjänstgöringstiden.

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

Sedan punkten föredragits, anförde

Herr Holmgren: Som det är kammaren bekant, har det penningbidrag, som lemnats till de värnpligtige, enligt det år 1892 antagna härordningsförslaget, hittills utgått med 50 öre om dagen under de 90 dagar, som öfningarne varat. Nu har en motionär här i kammaren föreslagit, att 50 öre per dag skulle fortfarande utgå till de värnpligtige under öfningstiden, men utskottet har ansett detta förslaget oantagligt, och hemställt, att 20 öre under rekrytskolan och 50 öre under repetitionsöfningarna skulle utgå till de värnpligtige. Så vidt jag rätt inhemtat förhållandet, har Första Kammaren beslutat, att penningbidraget till de värnpligtige skall vara 20 öre om dagen under hela öfningstiden.

När Kongl. Maj:ts nådiga härordningsförslag med hemställan om 10 öre per dag åt de värnpligtige under de 365 dagarne framlades, antogo många, att det var ett tryckfel, och en stor del af svenska folket och dess söner betraktade det nästan som ett hån, att då de värnpligtige haft 50 öre om dagen under de 90 dagarne, detta belopp skulle nedsättas till 10 öre per dag, då öfningstiden utsträcktes till 365 dagar. Man kände sig synnerligen förvånad häröfver, och jag kan icke neka till att jag hört många hundra personer uttala harm och förtrytelse öfver ett slikt förslag, en harm och en förtrytelse, som jag i alla afscenden finner vara berättigad. Och detta förslag förefaller så mycket märkvärdigare, som man i dessa dagar lemnat dyrtidstillägg åt löntagare, som hafva ända till 7,000 kronors inkomst; jag kan icke finna, att det öfverensstämmer med rättvisa och billighet, att då nedsätta det lilla bidraget till de värnpligtige, som i allmänhet äro fattiga, till endast 10 öre pr dag.

Hvad är nu anledningen till denna nedsättning? Jo, man har sagt, att de värnpligtige icke behöfva något bidrag, då de hafva allting fritt, kläder och föda, och att lemmandet af sådant bidrag — såsom några ideella reservanter från Första Kammaren säga — strider mot värnpligtens idé. Men från att vara så i hög grad idealistiska säga de, att de värnpligtige icke böra erhålla någon ersättning utöfver det nödvändiga, ty gifvandet af dylik ersättning skulle eljest medföra dryga kostnader. Mina herrar, det är förunderligt, att dessa personer, som tala så mycket om den offervillighet, som man är skyldig att hysa, när det gäller vårt försvar, kunna tala om de dryga kostnader, som skulle uppstå, derest man lemnade de värnpligtige skäligt bidrag. Det kan, som sagdt, icke öfverensstämma med billighet och rättvisa att inskränka detta lilla bidrag till det minsta möjliga, till 10 öre.

Är det sant, mina herrar, att dessa värnpligtiges förplägnad är så tillräcklig? Med tanke på att dagportionen endast är satt till 52 öre, torde väl knappast någon i denna kammare anse, att man för denna summa kan åstadkomma fullt tillfredsställande näringsmedel för en matfrisk fullväxt person. Är det någon af herrarne,

som ens kan äta frukost för 52 öre? Enligt professor Voigt måste en frisk och fullväxt person, för att icke vara under hungersgränsen, dagligen hafva 118 gram ägghviteämnen, 56 gram fett och 500 gram kolhydrat. Men jag undrar, om man kan skaffa detta för 52 öre.

*Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)*

Om det således icke låter sig göra, att dessa värnpligtige, dessa fattiga arbetaresöner, statkarlsöner och torparesooner ha allting fritt och full kost af staten, utan att de behöfva något penningbidrag, så att de kunna köpa sig något extra utom det staten lemnar dem, så är det väl mycket illa handladt att främtaga dem dessa 50 öre och endast gifva dem 20 öre.

Man har påstått, att denna dagaflöning eller detta penningbidrag skulle i andra länder i allmänhet icke vara större än det, som man här föreslagit. Men om man tager hänsyn till att portionsersättningen i andra länder är en helt annan och att de klimatiska förhållandena der äro annorlunda, så kommer man nog till ett annat resultat. Och det torde ej finnas något land, der man nedsatt detta penningbidrag, allraminst så mycket som från 50 öre till 10 öre. Nej, mina herrar, det går icke för sig att nu göra en sådan nedsättning.

Då sedan 1892 röster i denna kammare höjts för att man skulle höja detta bidrag från 50 öre till 1 krona, kan jag icke föreställa mig, att det skulle finnas någon, som icke vill vara med om den i frågan väckta motionen, och jag anhåller därför, herr talman, om bifall till motionen och den vid denna punkt fogade reservationen af herr Ollas Anders Ericsson.

Herr Jönsson i Mårarp: Jag har blifvit förekommen af herr Holmgren, som yttrat ungefär detsamma, som jag ämnat anföra, och jag skall därför endast be att få instämma i hans yrkande om en dagaflöning af 50 öre alla öfningsdagarne och om afslag å utskottets hemställan i hvad den rör en dagaflöning af endast 20 öre.

Herr Hammarström: Jag får upprigtigt bekänna, att när jag i Kongl. Maj:ts förslag fick se, att dagaflöningen för de värnpligtige endast var upptagen till 10 öre, jag fann detta besynnerligt. Då man ställer större fordringar på någon, brukar man väl då också gifva större ersättning. Nu ha de värnpligtige en dagaflöning af 50 öre och öfningstiden är 90 dagar, och enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle de tienstgöra ett helt år mot en dagaflöning af endast 20 öre, enligt hvad Första Kammaren beslutat. Detta förefaller mig vara rent af orimligt. Vi måste komma ihåg, att då de värnpligtige hafva sina repetitionsöfningar, hafva många af dem bildat familjer, som de skola underhålla, och följdén blir den, att när de, som icke kunnat spara, äro ute och tjena Kongl. Maj:t och kronan, hafva deras familjer ingenting att lefva på. Skall nu fattigvården taga hand om hustru och barn under tiden? Nej, det kan man icke begära, ty med den lydelse som fattigvårdsförordningen innehåller, har fattigvårdsstyrelsen hvarken rätt eller skyldighet att träda emellan. Det

Angående ny
härordning
m. m.
(Forts.)

torde väl icke vara för mycket begärddt, att staten gifver de värnpligtige så pass mycket, åtminstone under repetitionstiden, att de kunna en smula hjälpa till att underhålla hustru och barn, medan de sjelfva äro ute och tjena Kongl. Maj:t och kronan.

Jag ber att för min del få yrka bifall till motionen och det förslag, som der är framställt om en dagaflöning af 50 öre för hela öfningstiden.

Herrar *Persson* i Tällberg och *Johnsson* instämde häruti.

Herr *Jansson* i Krakerud: Herr talman! Jag skall be att få förena mig med motionären i det yrkande, som han framställt, hvilket, såvidt jag hörde rätt, afsåg ett bifall till herr *Ollas Anders Ericssons* reservation, som innehåller förslag derom, att de värnpligtiges dagaflöning skall vara 50 öre för hela öfningstiden. Jag vill betona, att Första Kammaren afslagit framställningen om 50 öres dagaflöning och beslutat, att den endast skall utgå med 20 öre, och vi måste därför nu söka att vid en blifvande sammanjemkning få så stort belopp som möjligt, och det är därför, som jag anser, att vi nu böra bifalla reservationen. Jag tror, att det är lämpligare, att kostnaden för de värnpligtiges små extra utgifter bestrides af hela nationen, än att de drabba uteslutande de värnpligtige sjelfva, och jag anser, att detta är en liten lindring i de uppoffringar, som de värnpligtige nu få vidkännas.

Häruti instämde herrar *Eklund* i Stockholm, *Larsson* i Bratteberg, *Sjöberg*, *Danielsson*, *Bengtsson* i Häradsköp, *Hazén*, *Johansson* i Aflösa, *Eriksson* i Lindehult, *Petersson* i Dänningelanda, *Hultstein*, *Lindvall*, *Bengtsson* i Bjernalt, *Johansson* i Stensjö, *Olsson* i Tyllered, *Larsson* i Presstorp, *Gädda*, *Johansson* i Valared, *Svensson* i Saläng, *Magnusson*, *Anderson* i Hasselbol, *Jansson* i Edsbäcken, *Hultkrantz*, *Gullbrandsson*, *Olofsson* i Ävik, *Lindgren* i Islingby, *Norman*, *Hansson* i Solberga, *Olsson* i Sörnäs och *Svensson* i Bondön.

Herr *Branting*: Under försvarsfrågans dryftande uti landet har det visat sig, att regeringens förslag att nedsätta dagaflöningen för de värnpligtige till 10 öre vore en af de åtgärder, som mest varit egnade att landet rundt göra förslaget impopulärt. Det finnes väl knappast något enda ställe i vårt land, hvarest möten i försvarsfrågan hållits, der icke en särskildt så lätt begriplig sak som dagaflöningens nedsättning varit utsatt för kritik och klander; och hvad vi i detta afseende i afton hört här i kammaren synes mig också bära vittne om att regeringen, för att kunna vara riktigt nöjd med sitt förslag, måste ansett, att det borde finnas någon särskild punkt i detsamma, som gjorde det riktigt impopulärt.

Det har uppgifvits, att i andra länder vore dagaflöningen yt-

Angående ny
härordning
m. m.

(Forts.)

terst ringa. Men redan den officiella statistik, som i detta afseende lemnats, visar, att i intet land är dagaflöningen så låg som den 10-öring, man här föreslagit. Jag har sjelf sett ett reformförslag från Schweiz, som framlagts af en der såsom preusservän med temligen sneda blickar sedd militär, öfverste Wille, i hvilket de värnpligtiges dagaflöning upptages till 1 fr., således 72 öre. Det är därför icke, som man från flera håll velat påstå, en absolut erkänd sak, att det strider mot värnpligtens idé att gifva de värnpligtige en liten slant.

Nu föreligger det sakförhållande, att Första Kammaren redan bestämt dagaflöningen till 20 öre. Men jag hoppas ändock, att denna kammare, äfven vid en eventuel sammanjemkning, skall visa, att den håller fast vid att dagaflöningen bestämmes till 50 öre. Jag beklagar lifligt, att här icke kan göras något yrkande på att den sättes till högre belopp — ingen motion föreligger nemligen härom — ty då skulle man, om det kommer att gå så, att detta lappverk till sammanjemkning kommer i hamn, lättare kunna få igenom ett beslut om dess sättande till 50 öre.

Nu återstår endast, att kammaren i qväll med största möjliga kraft enigt sluter sig till herr Ollas Ericssons reservation, till hvilken jag för min del anhåller om bifall.

Herr John Olsson: Jag skulle kunnat nöja mig med att instämma med någon af de föregående talarne; men då en af dem, talaren på vermlandsbänken, motiverade sitt yrkande om bifall till herr Ollas Anders Ericssons reservation, hvilken jag för min del också ämnar tillstyrka, med att det gjordes i syfte att i frågan komma till en sammanjemkning med Första Kammaren, vill jag säga, att jag icke till fullo kan instämma deri.

Jag ser icke frågan ur synpunkten af en sammanjemkning, utan jag vill hemställa till de ärade utskottsledamöterna från denna kammare, att de vid en blifvande sammanjemkning af härordningsförslaget måtte söka genomdrifva, att dagaflöningen bestämmes till 50 öre under hela öfningstiden. Det har redan under den långa principdebatten, särskildt af herr Andersson i Nöbbelef, framhållits, att det icke är tänkbart, att en värnpliktig, äfven om han är van vid aldrig så tarflig kost, kan lefva på den kost kronan består. Han måste skaffa sig någon extra ranson, t. ex. kaffe eller något sådant; och det kan han icke gerna göra med något mindre belopp än 50 öre om dagen. Att därför sätta dagaflöningen så lågt som 10 à 20 öre tycker jag vara alldeles oresonligt. Ty man kan väl icke begära, att de värnpligtige, då de skola ligga långt borta från hemorterna, dertill skola underkastas den kroppsliga försakelse, som ätandet af enbart kronans kost obestriddigen innebär. Jag känner icke, om kosten sedan den tid, jag sjelf exercerade, förbättrats; men om så icke är förhållandet, vill jag säga, att det är alldeles omöjligt för någon, han må vara van vid aldrig så tarflig kost, att existera enbart på kronans matsedel. Jag tillåter mig därför särskildt fram-

Angående ny härordning m. m. (Forts.) hålla vigten af att utskottets ledamöter från denna kammare bestämdt hålla på att dagaflöningen bestämmes till 50 öre; och jag anhåller, herr vice talman, att med denna motivering få yrka bifall till herr Ollas A. Erikssons reservation.

Häruti instämde herrar *Sandquist, Thylander, Spangenberg, Biesèrt, Hansson* i Berga och *Kvarnzelius*.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Jag vill upplysa den siste ärade talaren, att kosten på senare tiden betydligt förbättrats, men det hindrar icke, att den värnpligtige, särskildt under repetitionsöfningarne, som äro afsedda att hållas på större afstånd från lägerplatsen, behöfver extra pengar att köpa något för.

Då jag icke reserverat mig mot utskottets beslut, är det därför, att det tillkommit på kompromissväg. För min del ville jag hafva 50 öre till dagaflöning, men det upplystes inom utskottet, särskildt från de militära ledamöternas sida, att af de 50 öre, de värnpligtige nu hafva i dagaflöning, uttagas de 30 öre, som insatts på sparbanksbok, så fort de erhålla sin bok, såvida den icke redan är pantsatt i förväg. Det ändamål staten afser med sparbanksböckerna är sålunda icke uppnådt. För min del finner jag det vara stötande, att staten uppträder såsom förmyndare för de värnpligtige och icke tillåter dem att använda dagaflöningen som de behaga.

Jag yrkar bifall till herr Ollas A. Ericssons reservation, då jag anser, att den af honom föreslagna höjningen alldeles icke är oberättigad, ehuruval den går till rätt stort belopp.

Herr Göransson: Då det för några dagar sedan var fråga om öfningstidens längd, var det en talare, som varmt förordade Kongl. Maj:ts förslag under förklaring att, om icke landet skulle kunna bära kostnaderna för 12 månaders öfningstid, utan endast för 8 månaders, vore det icke mycket bevändt med landets bärkraft. Några millioner mer eller mindre ansåg grefve Hamilton — det var nemligen han — vara en småsak. Nu tycker jag, att dessa talare, som då så ifrigt påstodo, att några millioner mer eller mindre ej skulle betyda så mycket, skulle visa sin offervillighet, i synnerhet som flertalet af dem i alla fall tillhör de mera bemedlade. Jag tror ej, att det tager sig bra ut inför landet att pruta, när det gäller just dessa summor, då det ej var fråga om annat än att pengarne skulle räcka till, när det gälde 23—24 millioner.

Jag för min del anser, att man här behöfver visa, att man vill uppmuntra de värnpligtige åtminstone på det sättet, så att det ej skall kännas alltför tungt, när man för närvarande ej vet, hvad vi kunna få för förslag i skatteväg.

Jag tager mig därför friheten att yrka bifall till herr Ollas A. Ericssons reservation, men med det uttryckliga uttalandet, att jag anser, att ej någon sammanjemkning må ifrågakomma. Jag

yrkar, att herr Ericssons reservation måtte blifva bifallen utan någon tanke på sammanjemkning eller nedsättning.

*Angående ny
härordning
m. m.*

(Forts.)

Med herr Göransson förenade sig herrar *Olsson* i Fläsbro, *Olsson* i Mårdäng, *Andersson* i Helgesta, *Jansson* i Djursätra, *Ericsson* i Ahlberga och *Johansson* i Öija.

Herr Vahlquist: Det har af ett par talare framhållits, att den kost, som består de värnpligtige, skulle vara otillräcklig. Jag är, som herrarne veta, anställd som regementsläkare vid ett regemente och följer alltså med intresse äfven sådana förhållanden, som röra matförhållandena vid truppen. Jag har icke kunnat finna, att portionerna icke skulle vara fullt tillräckliga. Hvad man deremot skulle kunna klaga öfver, och det med rätta, är den alltför ringa omvexlingen i matordningen, men jag är förvissad om att man nog skall söka åstadkomma förbättring i detta hänseende.

Då herr Holmgren framhållit, att man icke ens skulle kunna få frukost för de 52 öre, hvartill dagportion nu beräknas, vill jag nämna, att de räcka mycket bra till, så, som priserna nu ställa sig på lifsförnödenheter, inköpta i större mängd.

Önskvärdt är emellertid, att matordningen blir mera omvexlande, ty som det nu är, är det ej så väl bestäldt med den saken. Jag vet dock, att på mitt regemente har det blifvit mycket bättre, sedan man fått nya ångkokapparater.

Om man således icke, enligt min uppfattning, har rätt att klaga öfver att födan är otillräcklig, bör man lägga vikt på att skaffa de värnpligtige tillräcklig omvexling i matordningen.

Från den synpunkten — otillräcklig portionsstat — ser jag alltså ingen anledning att höja dagaflöningen, men det finnes så många andra hänsyn, som motivera en höjning af dagaflöningen, att jag icke vill sätta mig emot en höjning af denna.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Efter af herr vice talmannen framställda propositioner antog kammaren det förslag, som innefattades i den af herr Ericsson i Ofvanmyra i fråga om denna paragraf afgifna reservation.

Utskottets i afdelningen B gjorda hemställan förklarades besvarad genom kammarens under afdelningen antecknade beslut.

Som tiden nu var långt framskriden, uppsköt kammaren uppå hemställan af herr vice talmannen den vidare behandlingen af ifrågasvarande utlåtande till morgondagens sammanträde.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Chr. Olsson</i> i Rögla	under 8 dagar fr. o. m. d.	20 d:s
» <i>A. Göransson</i>	» 8 » »	20 »
» <i>C. A. Trolle</i>	» 8 » »	20 »
» <i>A. Henricson</i>	» 6 » »	20 »
» <i>O. Larsson</i> i Mörtlösa	» 3 » »	20 » och
» <i>K. F. G. Almqvist</i>	» 2 » »	20 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 12.17 på natten.

In fidem
E. Nathorst Böös.